

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

183 Director fondator: Ion Iancu Vale
Director editor:
Anul 19 prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca
mai 2025

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

Peisaj de vară

Van Gogh

CUPRINS

Ștefan Augustin Doinaș/ Poezii...3
Elena Buică/ Copilul din noi...4
Alensis de Nobilis/ Poezii...5
Dumitru Ichim/ Memoriile unei capre...6
Anișoara Laura Mustețiu/ Eul din oglinda identității...7
Vianu Mureșan/ Schiță de antropologie a dorului...9
George Petrovai/ Nevoia omului de fericire...11
Grigorie Lăcrița/ Noțiunea de „singularitate primordială”...13
Mihai Batog Bujeniță/ Subtilitățile unei opere literare clasice...14
Elena Oprea/ Reflecții de scriitor...17
Ovidiu Atanasiu/ Cronică-Georgeta Blendea...18
Dan Juverdeanu/ Poezii...19
Al Florin Țene/ Proza lui Gib Mihăescu...20
Carmen Cristina/ 22
Elena V Piteș/ Poezii...23
Florentin Smarandache/ Nicholas Dima, despre aici și dincolo...24
Gruia Cojocar/ Biserica și școala, șansă a dăinuirii...26
ITHACA/Colaj liric...27
Mihaela CD/ Numai împreună se poate..28
Ecaterina Chifu/ Prezentare, Flory Frățilă Drăgulescu...29
Cezar Ivănescu/ Execiv răbduriul poet/...30
Mircea Dorin Istrati/ Poezii...31
Gheorghe Constantin Nistoroiu/ Martiriul creștin...32
Vavila Popovici/ Thoma de Aquino...35
Lucia Elena Locusteanu/ Natura și iubirea... eminesciană...37
Costinel Lungu/ Poezii...39

INFO CLIMATE

Coperta I :

Peisaj de vară

pictură de **Van Gogh**

Coperta II :

La ferme les Collettes

pictură de **Auguste**

Renoir

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: *Ion Iancu Vale*

Redactor șef-adjunct: *prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca*

Colegiul redacțional: *Florea Turiac, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea*

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducănu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatărilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Mistrețul cu colți de argint

Ștefan Augustin Doinaș

*Un prinț din Levant îndrăgind vânătoarea
prin inimă neagră de codru trecea.
Croindu-și cu greu prin hațșuri cărarea,
cântă dintr-un flaut de os și zicea:*

*- Veniți să vânăm în păduri nepătrunse
mistrețul cu colți de argint, fioros,
ce zilnic își schimbă în scorburi ascunse
copita și blana și ochiul sticlos...*

*- Stăpâne, ziceau servitorii cu goarne,
mistrețul acela nu vine pe-aici.
Mai bine s-abatem vânatul cu coarne,
ori vulpile roșii, ori iepurii mici ...*

*Dar prințul trecea zâmbitor înainte
privea printre arbori atent la culori,
lăsând în culcuș căprioara cuminte
și linxul ce râde cu ochi sclipitori.*

*Sub fagi el dădea buruiana-ntr-o parte:
- Priviți cum se-nvârte făcându-ne semn
mistrețul cu colți de argint, nu departe:
veniți să-l lovim cu săgeată de lemn!...*

*- Stăpâne, e apa jucând sub copaci,
zicea servitorul privind-l isteț.
Dar el răspundea întorcându-se: - Taci...
Și apa scîlpea ca un colț de mistreț.*

*Sub ulmi, el zorea risipite alaiuri:
- Priviți cum pufnește și scurmă stingher,
mistrețul cu colți de argint, peste plaiuri:
veniți să-l lovim cu săgeată de fier!...*

*- Stăpâne, e iarba foșnind sub copaci,
zicea servitorul zâmbind îndrăzneț.
Dar el răspundea întorcându-se: - Taci...
Și iarba scîlpea ca un colț de mistreț.*

*Sub brazi, el strigă îndemnându-i spre creste:
- Priviți unde-și află odihnă și loc
mistrețul cu colți de argint, din poveste:
veniți să-l lovim cu săgeată de foc!...*

*- Stăpâne, e luna lucind prin copaci,
zicea servitorul râzând cu dispreț.
Dar el răspundea întorcându-se: - Taci...
Și luna scîlpea ca un colț de mistreț.*

*Dar vai! sub luceferii palizi ai bolții
cum stă în amurg, la izvor aplecat,
veni un mistreț uriaș, și cu colții
îl trase sălbatic prin colbul roșcat.*

*- Ce fiară ciudată mă umple de sânge,
oprind vânătoarea mistrețului meu?
Ce pasăre neagră stă-n lună și plânge?
Ce veștedă frunză mă bate mereu?...*

*- Stăpâne, mistrețul cu colți ca argintul,
chiar el te-a cuprins, grohăind, sub copaci.
Ascultă cum latră copoi gonindu-l...
Dar prințul răspunse-ntorcându-se. - Taci.*

*Mai bine ia cornul și sună întruna.
Să suni până mor, către cerul senin...
Atunci asfinți după creste luna
și cornul sună, însă foarte puțin.*

Jurnal de bord

*Am pornit spre Absolut, ca
vestitul Columb spre Indii.
Vom avea măcar norocul de
a descoperi o nouă Americă?...
Lord DUNSBURY*

*Să nu vorbim de cei care-au sărit
din luntre, ca s-ajungă mai devreme
la țarm: sunt niște diletanți ai morții...
Noi însă, pasagerii cu vocație,
ne îndeletnicim cu diferite
afaceri, dintre care cea mai bună
e creșterea. Da: creștem, devenind
tot mai flămânzi de nemurire. Unii
se și realizează. Ce plăcere
să-i vezi creștindu-și numele în lemnul
de pin al luntrii!... Unii dintre ei
păzesc copii - să nu joace rișca.
Alții s-au instalat, cuminiți la pupă
și studiază direle. Există
chiar mîncători de ciocîrlîi, al căror
gitlej o să le supraviețuiască.
Dar cei mai mulți își schimbă-ntr-una locul
împrumutîndu-și sculele, în transă.
Cînd cite unul strigă: „Hei, luntrașe!”
ecoul îi răspunde lenes: „Doarme...”
Dar asta este o poveste-n care
mulți nu mai cred. În general, n-avem
Nici paraziți, nici boli molipsitoare.
(Idei există, însă nu fac pui.)*

*Un singur lucru ne îngrijorează
(dar cei ce-l spun sînt aruncați în apă):
de-atît amar de vreme n-am primit
nici un mesaj - un porumbel, o trîmbă -
ca semn că vom vedea curînd uscatul.
(Telegrafistul a murit, și nimeni
nu-și amintește alfabetul Morse.)
Să fi greșit direcția? ...Nu cred:
curentul bate-n dunga luntrii noastre,
iar soarele-apunînd ne-arată locul
de naștere al peștilor cu aripi.
Cât mai avem pînă acolo? Unii
susțin că, peste cîtva timp, vom trece
Meridianul Lunii, ajungînd
pe-o mare care curge dedesubtul
acesteia, de unde vom vedea
pe cer cum navighează umbra noastră.*

*E ora mesei. Se aud țipînd
cei care-aleși prin tragere la sorți
(cu zaruri măsluite!) vor fi astăzi
excluzi de la festin: sunt bucătarii...*

Doar tu

*Cînd omul, prăbușit, la început,
în iarba dușmănoasă și-n țărână
adulmecă-n țărâșul greu, pe-o rană,
miresmele ce se-nălțau din lut
și, nemaivrînd ostatic să rămână
sub zarea strivitoare ca un scut,
se răsuca s-o urce, renăscut
și se-agață de fulgere c-o mână,
acea cumplită smulgere din smoală
cu palma-ntoarsă ca o cupă goală
fu primul dans în care se zbatu,
elan de floare palidă, involtă,
vibrat pe scări de sunete spre bolta
pe care-n mers îl amintești doar tu.*

COPILUL DIN NOI

Elena BUICĂ

Iarăși, și iarăși, mă întorc la scurtul drum al copilăriei, cu precădere la etapa vârstei între 3 și 6 ani. Mă întorc cu fața la copilul eternizat în noi, la copilăria care nu s-a stins, ci trăiește cu vitalitate în sinele nostru. A păstra copilăria în adâncul ființei noastre nu înseamnă a fi infantil, ci, mai degrabă, o rememorare a ei cu veselie și curiozitate. Ființa omenească este o ființă ludică. Chiar dacă fizic nu arătăm prea des, mintal și emoțional jocul este în largul lui. Copilăria aureolată de perspectiva realizării celor mai îndrăznețe idealuri a fost și va rămâne parte vibrantă a ființei noastre până la stingerea finală. Inocența și naivitatea fac din copilărie o lume fericită, înconjurată de bine și apărată de puritatea de care suntem veșnic însetați.

Mari oameni ai omenirii au subliniat călduros păstrarea neștirbită a copilului din noi. Einstein spunea despre el, către sfârșitul vieții: „Cred că secretul realizărilor mele constă în faptul că am rămas copil”. „Copiii gândesc altfel”, spunea tot el. La fel și Brâncuși spunea: „Când ai încetat să fii copil, ai murit demult”.

La ce ne-ar ajuta dacă vom renunța la păstrarea copilăriei de-a lungul vieții, la toate acele „nimicuri”, dar încărcate de esența pură a copilăriei? Nu-ți poate cere nimeni așa ceva. Nu e nimic rău în a-ți dori să fii bun, frumos, curajos și deștept. Recunoaștem sau nu, dar cu toții o purtăm în suflet și în inimă, cu candoarea vârstei la care ne descoperim singuri, puțin câte puțin.

Mă întorc mereu la această etapă de viață care dăinuie în adâncul ființei mele ca la o carte fără sfârșit, pe care o pot citi oricând și asta mă face să mă simt specială.

Copilăria este, în esență, un loc și un timp al magiei, este insula de nemurire luminată de soarele vârstei timpurii. Este un spațiu al fericirii și al veseliei continue, în care realitatea este înlocuită cu un spațiu imaginar și ideal. Este un timp mitic și fericit, în care visul devine realitate, iar realitatea devine basm. Nu există spațiu și timp, toate evenimentele se desfășoară într-un prezent continuu și într-un singur loc: aici. Până mâine e atât de departe!! Perceperea lumii este diferită.

În ceea ce mă privește personal, de ce aș renunța la

o comoară de frumuseți ale copilăriei petrecute în comuna mea natală, Țigănești-Teleorman?

Anii aceștia erau luminați de o perioadă istorică unică în frumusețe și în beneficiile unor mari transformări. Era perioada interbelică, pe când toate provinciile românești erau la sânul țării, formând o Românie „dodoloață”, în plină înflorire, făcând trecerea de la aspectul arhaic la cel european. Pe atunci era o explozie a înfloririi ființei noastre naționale și România avea un bun nume în lume. De jos și până sus era o explozie de bucurie de viață și de speranță. Viața pe care o trăiam în acei ani era dinamică, intensă, încărcată de expansivitate, de bucurie, de dărnicie, de dragoste față de viețuitoarele din universul nostru domestic, pușori, pisoi, căței... Când se întâmpla să avem în preajmă ieduți ori mielusei, bucuria noastră era nemărginită precum deschiderea inimii spre iubire și frumos. Îmi sunt vii acele clipe când mă jucam cu păpușile făcute din cârpe „de-a mama și de-a tata” ori „de-a măritatul” și visam în mare taină că voi fi cândva mireasă. Copilăria e un univers în care fericirea e surprinsă în cele mai neînsemnate lucruri.

Cât de ușor crezi poveștile inventate de cei mari, acele istorioare ce îți transformă copilăria în magie și mister! Nu puteam să nu credem cu toată tăria că vine Moș Crăciun noaptea și pune jucării sub brad.

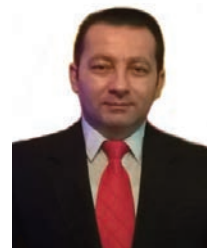
Curiozitatea este o trăsătură specifică ființei umane de la cele mai fragede vârste, de aceea, ca la orice copil, curiozitatea îmi dădea avânt spre noutăți, spre descoperiri, să explorez fiecare spațiu necunoscut, începând cu camera în care am văzut lumina zilei și am mers pentru prima oară pe picioarele proprii, apoi curtea în care mă jucam cu ceilalți copii, urmând satul natal și, mai târziu, ... țara și ... întreaga lume. Nu scăpa nimic curiozității mele, nici măcar părțile „rușinoase” ale corpului omenesc, ascunse cu mare grijă. Nu numai că e firesc acest neastâmpăr al curiozității, dar mai ales e important, fiindcă așa ia naștere încrederea în propriile forțe, în sine, dorind inevitabil să atingi pragul următor. Copiii au în gena lor nu numai aspirația către absolut, ci și o atitudine deschisă față de nou și își păstrează până la maturitate același entuziasm în fața provocărilor vieții. Numai așa se dezvoltă copilul, având posibilitatea de a accede la noile dimensiuni ale existenței sale.

Pe măsură ce omul înaintează în vârstă, nu mai așteaptă nimic de la tumultul mișcător, luptând cu vicisitudinile vieții sau bucurându-se de darurile acesteia, păstrând în sufletul lui aceeași puritate a copilăriei.

Doar copilăria rămâne vârsta fără griji în care plutești pe propriile speranțe și dorințe cu ochii ațintiți spre absolut.

POEZII

Alensis De Nobilis

Pelerin fără ochi

Hop în ding de clopot, bat florii
cuie,
Ard litanii nalte zori pe ciot de
turlă,
Călători prin sine duc pe cap cucuie
Înnodând în vânturi fire de șopârlă.

Ancore cu lanțuri de temeri în
moaște
Prind cu apucarea în iviri o șoaptă;
Din ninsori, abisul fruntea zilei
paște,
Proiectând în iriși flori de
cataractă.

Pulberi de memorii cern fărâme
lucii,
Ca și cum fînța are fulgi să toarcă,
Arhitecți măsoară gândul ca năucii,
De la capăt poate vor să se
întoarcă.

Trupurile-n lucruri par că-s hialine,
Sinele tresare fin din strop în strop,
Lumenii culorii duc, pe șei, coline
Zărilor golașe, ca-ntr-un fel de troc.

Pe la mese albe beau tăceri tămâie,
Pictori de fantasmă toarnă vin în
ceară,
Numai fericirea, cam bătrână, suie
Fardurile-n cușcă. Ar pleca să
moară...

Călător în clipă

Înjunghiam fantasmă cu ochi de
malahit,
Ea, tâmpla întrebării, cu spinii m-a
învins,
Dar de sub tivul zării înaltul s-a ivit,
În lojele nirvanei cu adieri m-a-
mpins.

Pagoda, tulburării, de-ai cugetat să-
i dai,
Trofee din extaze pe care urc spre
sori,
Cristale cer șoptite foneme fără grai,
Doar marginile vremii iau, abajur,
culori.

Lianeze de gânduri învârt în jur
lasouri
Cu rugi și anateme rostite din
sargase,
Îngheață respirații în mirii din
tablouri
Pe care îi pictează abisuri
preafrumoase.

Teluric și eteric se prind în sunet
valma
Cu ondulări de forme ce nu încap în
pliu,
Atârnă, orizonturi, de gene, prea
sfioase,
De parcă ies din muguri în lume
prea târziu.

Întinderi nepătrunse torc vânturile
smulse,
Acoperă pe creștet din val în val
florii;
Din ochiul clipei oarbe cad
secundare plânse
Și-n treacă le așază drept gene
călătorii.

Letopisetz

Tu-mi împleteai privirile-n andrele,
Eu zugrăveam fiori c-un trafalet;
Purta ascuns un filament secret
Care te ține sclava mea, ma belle.

Te împungeam cu nesfârșirea-n ac
Să coasem palme, inimi între ele,
Loveai cu sfârșul tâmplele de stele
De după tivuri, pe furiș, pac-pac.

Ți-am adunat suspinul făr' de preț
Să-l beau pe șolduri, mugur de
ninsoare,
Văzduhul tremura de-ngrijorare
De te iubesc sau doar îți gust din
floare.

La caii mării jar am dat – nutreț
Și te-am deschis din nou: letopisetz.

Lumina

Lumina se ridică-n sine trează,
Pojghița de pe rază o strângea;
Îmbrățișări din piept o-nmlădiază,
S-ar lua în brațe, lumii să se dea.

Alunecând ca-n valsuri palatine,
Și-a scos vederea moale ca din sân
Să vadă-n firi, în ape și destine
Cristal divin sau falsul lui păgân.

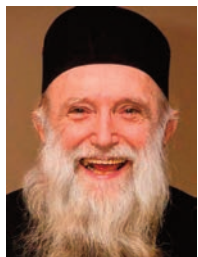
Argintul o privea ca pe-o pepită,
Părea ivită clipei într-o doară;
Avea în loc de trupul gol o vară
Ce-ai fi crezut că e din rai venită.

Lucea pe pieptu-i lunecarea ludă
Ar fi poftit să iasă-un pic din fire,
Din raza sa de falduri de privire,
Însă-i era rușine că-i prea nudă.

Cu fruntea pipăia cum de pe sine
Fotonii-n stropi de ochi s-ar
destrăma
Și i-ar fi luat în gene, i-ar mai ține,
Dar ochii lumii curg din geana sa...

MEMORIILE UNEI CAPRE

Dumitru ICHIM

Continuare din numărul trecut

9. SPOVEDANIA NETERMINATĂ A CAPREI

Munții erau curați ca fecioarele, dar de când rânzele plină de ură ale oamenilor au început să fumege din toate coșurile bolnave au început și ei să simtă această uriciune a pustirii. Cerurile au început să se vestejească de atâta funingine, iar Împăratul lor și-a tras perdelele retrăgându-se dincolo de nori. Parcă a uitat de ele ca și cum nu ar fi fost țesute de El din cele mai fine borangicuri de abur împărătesc și croite după talia veșnică a munților cu glugă albă.

Singura mea nădejde rămăsese cărarea de sub cer, tivul deasupra genunilor, pe unde veneau din nicăieri și neunde aceste viețuitoare îmbrăcate în solemnul negrului și după care aveam și noi o busolă vie care în loc de nordul geografic ne dădea sensul și noima unui sus, orientare după un duh, care prin metafora lui, ne dădea viață, dar nu precum cea a caprelor de jos, râioasele din Broșteni ale Irinucăi. Purtătoarele de burtă de jos, gloata, the mob, nu aveau nimic de a face cu cele de sus. Acestea erau un fel de îngeri dintr-o ceată curioasă de arhangheli care în loc de aripi aveau piciorușul încălțat în buche rotundă. Numai cu aceasta se putea scrie, nu vorbeai de clacă, ci tăcerea pe care cuvintele nu-i cunosc nici răsăritul și nici apusul, fiind cu mult mai presus de ele. Oamenii înțelepți ai Marilor Lacuri, singurii care primesc de la vultur pana pentru coroana de om liber, mi-au vorbit despre ele în fiecare seară când deschideau porțile de lumină ale unui fluier cioplit din tristețe ca un ceva pe cale de dispariție ca și ei. „Ele, spunea unul din bătrânii lui, își riscă viața pentru a se bucura de aceeași libertate ca a vulturului! Mâna omului nu ajunge până acolo sus nici să spurce, nici să domesticească”. Abia atunci mi-am dat seama ce mult mă aseamăn cu ele. Am renunțat la toate nutrețurile academice pe care le-aș fi putut schimba pentru cele de la poalele muntelui. Ascult și cuvintele bătrânului mag încep să se rotească. Acum au luat forma rotocoalelor de fum din pipa păcii și poți să le atingi vârfurile pline de sânge ale apusului de soare. Ascult și albastrul fumului devine cântec și rugăciune:

IMNUL SOARELUI CĂTRE WAKA - TAGA

*Oamenii Muntelui,/ ai ultimului munte/ ce-a vorbit
către oameni/ tot ce știa despre cer,/ pe tobele lunii,/ ca
fiii de tunet, cu palmele bat:/ "Iyahe nakoda, ehage
nakoda,/ e-ha-ge, e-ha-ge, e-ha-ge,/ ehage
nakoda....",//*

*dar Omul Alb nu înțelege/ nici un grai de-al pădurii,/ decât limba-i de sârmă ghimpată/ rupând căprioarelor
carnea./ El nu a citit "Cartea Zimbrului",/ pe care Marea
Câmpie ne-a scris-o,/ nici "Cartea Vulturilor",/ cum să
rămâi de-a pururi tânăr,/ iubind./ Tot el ne-a spus/ că
oasele noastre-ar fi albe./ De la Munții-cu-Șira-Spinării-
de- Stâncă/ și până la Marea Câmpie,/ oasele noastre,
albele.../ Bine-ai grăit, Omule Alb,/ fratele geamăn al
mortii!//*

*Nu pielea,/ ci tobele noastre sunt roșii,/ ca inima/
Atotputernicului Waka-Taga,/ ca flăcările/ iubirii din
arderii de tot,/ ca buzele/ ce-au sorbit din săruturi
rubinul/ și cântă/ ca duhurile roșii prin arțari:/ „I-ya-he
na-ko-da, e-ha-ge na-ko-da,/ e-ha-ge, e-ha-ge, e-ha-ge,/ i-
ya-he, e-ha-ge na-ko-da...”*

10. SPOVEDANIA NETERMINATĂ A CAPREI

Înainte de a merge la aeroport am trecut pe la „Euro Food”, magazinul polacilor. Nu puteam merge cu straița goală, că toți mă așteptau în Calgary ca niște balauri. Nu era vorba de foame, ci de bunătățile românești. Pot să fie o mie de „McDonald's” nu dai doi bani pe ele comparat cu șunca afumată, the Romanian sausages, iuți ca prin Oltenia, caltaboși, tobă, șoricii, numai buni să faci cranț-cranț, n-ai văzut cumva pe Franț? Ai și cașcaval de oaie, mirosind a libertate de munte, ce contează că e adus din Wisconsin? De gustibus... îl întrebăm pe Gusti, vânzătorul, când mai aduce cârnăciori oltenești, de la doamna Maria, din Toronto.

A, de doamna Maria nu v-am spus. S-a căsătorit cu un casap din Regat, ea fiind născută aici, care știe să pregătească din porc tot ce crezi și ce nu crezi, ca preparate românești, chiar și... saramură de pește mangalița la borcan ca la muica din Constanța! Oricum, nu era niciun post, în afară de Post Office, și mi-am încărcat ranița, gâfâind ca sfântul animal, ăla cu urechile darwiniene, că harul nu schimbă măgarul. În Canada, oricât de sărac ai fi, nu există noțiunea de foame, precum aceea când eram studenți. Te-ai sculat - micul dejun, cu ouă, felii de șuncă prăjită, cârnăciori, fructe, omletă, că ouăle erau fierte și trebuie diversitate ca să nu se facă discordie între ele, dulceață de căpsuni și de afine, sucuri, ca nu cumva să-ți scadă glicemia și burtica de capitalist, etc.

Când ai terminat vine marea problemă, conform imnului „Sculați, voi oropsiți ai soartei!” de a scula oropsita burtă cu cele patru ranițe, ca ale fratelui întru

→ Continuare în pag. 8

EVUL DIN OGLINDA IDENTITĂȚII - CVGETĂRI DESPRE VIAȚĂ

Anişoara Laura MUSTEȚIU

Continuare din numărul trecut

* Poteca vieții mele e prăfuită cu întâmplări, cu trăiri, reci, fierbinți, sau încă în flăcări, cu miresme de iluzii și odor de fericiri, bântuită cu suflete vii sau plecate, și pavată cu așchii cioplite din marele adevăr. Trecutul pare un miraj ce strălucește din oglinda vremii, chemând sufletul călător să se piardă în fericiri și suferințe trecute. Dar cugetul nu doarme. Încearcă să găsească un nou echilibru, străbate pădurile, râurile și văile cerului, în căutarea a tot ce-i mai bun și frumos. În căutările mele, iubirea de oameni, natura și universul au devenit o simbioză feerică și binefăcătoare.

* Revenind la reflecții despre identitate și modelarea ei, aş putea spune că în societatea australiană, unde mi-am ancorat din anul 2014 corabia vieții pentru un timp nelimitat, trăiesc într-o societate diversă, multiculturală. În aceste locuri unde conviețuiesc în armonie o multitudine de națiuni, mi-am însușit noi viziuni și obiceiuri. Îmi place să admir chinezii practicând Qigong și Tai Chi în parcuri, ador bucătăria tailandeză și vietnameză, privesc în fiecare dimineață papagalii colorați de pe crengile arborilor de eucalipt din grădină și, uneori, alerg după canguri pe dealurile din Valea Vânătorului. Tot aici, inspirată de un grup cultural român, am căutat să răspund unei dorințe ce se zbate de o mică veșnicie în sufletul meu. Pasiunea de a scrie.

* O mare parte din viață încercăm să arătăm tot ce-i mai bun din noi, ne ascundem durerile și greșelile. Dar vine un timp când ne uităm înapoi, și dorim să dezvăluim cuvinte și fapte nerostite. Așa mi-am început pelerinajul în interiorul ființei în anul 2017, unde am ascultat din nou graiul copilului și al adolescenței din mine. Vocile lor le-am transformat în cuvinte așternute pe pagini de cărți. Prin ele, trecutul și prezentul s-au întâlnit și au luat o nouă formă. Mai înțelegătoare, mai clară, și poate chiar mai bună.

* În anul 2019 m-am reîntors pentru câteva săptămâni în țara în care m-am născut. Acolo, am sărutat cu privirea locurile copilăriei, am căutat zâmbetul mamei și al bunicilor în curcubeiele răsirate peste pământurile din Ardeal, am absorbit prospețime din pădurile de brazi, și mi-am răcorit buzele cu apa cristalină a izvoarelor din munți.

* Reîntoarsă în Sydney, am simțit o nouă energie ce-mi susura în suflet, ca un pârau spiritual binefăcător. Acea energie s-a concretizat în noi fapte. Câteva cărți de proză publicate în limba română și engleză, prietenii și legături de suflet cu cititorii, publicații în reviste, colaborări literare, o emisiune proprie de cultură, realizată periodic la radio ProDiaspora, fondarea unei reviste de cultură română în Sydney, pe care am numit-o „Emoții și Lumină”.

* Colaborările cu scriitori, profesori, artiști, muzicieni și jurnaliști români din diferite țări și evenimentele culturale la care am participat, adeseori pe scenă, mi-au adus la vedere o Diasporă română ce crește pe zi ce trece. Cred că avem nevoie de ea și de cultura română, oriunde ne aflăm pe pământ. Simt că prin aceste valori rămânem fideli adevăratei noastre ființe.

* Această reîntoarcere spirituală spre cultura română nu diminuează respectul pe care îl port altor culturi, în special a celei din locurile în care trăiesc. De fapt, încerc să le aproprie. Această apropiere o simt și atunci când particip la evenimentele culturale româno-australiene.

* Tot în acest context, cred că aspirația de a face cunoscută cultura română în lume, inclusiv prin noul rol de vicepreședinte al Asociației Române Phoenix din Sydney, simbolizează reîntoarcerea mea în centrul ființei, reîntoarcerea sufletului în cuibul spiritual numit „acasă”. Dar, trebuie să recunosc că a promova cultura română într-o țară străină, și a participa activ la dezvoltarea ei, este un lux, care implică sacrificii de timp și energie. Acest lux nu mi l-am putut permite decât târziu în viață.

* Mi-a influențat cultura română viața și identitatea? Cu siguranță, și în mod extrem de plăcut. Dintr-o perspectivă filosofică, apartenența atât față de cultura de origine, cât și față de cultura în care trăiesc s-ar numi o dublă identitate culturală. Din punctul meu de vedere, culturile și tradițiile asimilate, cea română, germană și pot să spun - după zece ani în Sydney și absolvirea studiilor în literatură - și cea australiană, nu le simt în discrepanță. Le percep în interiorul meu ca o bogăție culturală de o frumusețe aparte, care se completează, ca părți ale unui întreg. Fiecare are caracteristici inedite. Privite în ansamblu, în exterior, aceste culturi nu trăiesc izolate, ci fac parte dintr-o cultură globală, din tezaurul cultural al umanității. Asemenea vieții, a existenței umane, care conține o infinită diversitate de procese naturale - de fapte și trăiri, de mistere, de adevăruri, de iluzii - racordate într-o logică perfectă, și care formează un întreg. Prin varietatea ideilor, aceste culturi mi-au îmbogățit modul de a privi lumea, viața. M-au făcut să înțeleg cât de frumoasă și talentată este umanitatea.

* Când descopăr ceva inedit, frumos și folositor, mai ales în mediul creativ, cultural, emoțiile îmi izbucnesc într-

o inefabilă bucurie. Asemenea unui ocean înspumat, răscolit de o mică furtună, senzațiile se ridică în vârtejuri amețitoare, apoi se revarsă într-un noian de stropi înviorători pe cărările interioare ale ființei. Spiritul e diferit. Adeseori însetat să răscolească pământul și universul, se revoltă, cutremurat de mărturii și adevăr, apoi cugetă, discernе, în final aducând la lumină noi recunoașteri. Descris în mod creativ, cam așa percep uneori manifestația eului, mai mult sau mai puțin văzut din afară.

* Căci, de fapt, din esența naturală a eului se desprind interpretările vitale, gândurile și idealurile, care devin faptele croitoare a propriului destin. Cum am mai menționat, cred că esența eului, din care provine și se oglindește în afară identitatea, rămâne aceeași. Devine doar înveșmântat într-un comportament influențat, mai mult sau mai puțin, de tradițiile și obiceiurile din locurile în care trăim. Tot eul decide dacă, și cât de mult se asociază cu ceea ce întâlnește pe drumul vieții. Cu un eu puternic, spiritul nu se descompune într-o dublă identitate, ceea ce din punct de vedere filosofic ar însemna un conflict spiritual cu alte aspecte ale identității personale. Consider că având un eu ancorat într-o gândire etică și morală, bazată pe respect pentru sine și pentru oameni, cu un discernământ sănătos între bine și rău, selectarea inteligentă și asimilarea influențelor socio-culturale din mediul în care trăim pot doar îmbogăți propria identitate.

* Trăiesc de treizeci și patru de ani în străinătate. Și

totuși, această nesfârșită străinătate nu mi-a diminuat seva ființei, originea de româncă. Când o conștientizez, mă simt cel mai aproape de mine însămi. De acea tânără ce a plecat odată să răzbată singură Occidentul. Când privesc trecutul, simt o pace desăvârșită, asemenea unei rugăciuni calde ce se lasă lin și mi se așterne pe chip. Mă simt împlinită. Gândurile mi se odihnesc într-o lumină pură și binefăcătoare. Rămân la poalele existenței, dornică să absorb noi învățături.

* În cartea „Crâmpoie din viața unei femei” (2023) descriu un concept aparte al identității. Un eu care găsește o nouă semnificație a durerii, o nouă sintagmă, atunci când își folosește energia izvorâtă din suferință pentru a lupta, pentru a învinge. Pe această cale, eul întâlnește un sens profund al identității, al vieții, dar și o nouă forță de vindecare.

* În final, doresc să reafirm ceea ce am spus și în carte. Evoluarea și cizelarea identității nu este legată de locuri și oameni, dar poate fi marcată de ei. Totuși, sub influența forțelor interioare, fiecare victorie, sau eșec, sunt rezultatul unui lung lanț de evenimente cauzale. Indiferent unde trăim pe pământ, o identitate profundă și autentică, încearcă întotdeauna să răspundă prin fapte și comportament întrebărilor etice despre calea de a trăi decent într-o lume uneori nedreaptă și inegală. Circumstanțele vieții nu sunt egale pentru toți, totuși, șansa de valorificare a puterilor interioare există în fiecare ființă.

→ Continuare din pag. 6

blagoslovită evoluție. Așa sunt obsedați canadienii nu cumva să flămânzească, vorba pentru micul dejun la ei fiind „breakfast”, adică să rupi postul în două, „breack+fast”. Toată noaptea, cât ai dormit, ai ținut post negru și te-ai abținut de la cele voluminoase. Până la prânz, ca nu cumva să leșini, sunt tot felul de „snack-uri, iar la școală, sau unde lucrăm, un coridor întreg cu dulapuri cu geam, pline cu tot felul de gustări, unul lângă altul, ca valizele din Gara de Nord. În mare cinste este frigiderul spre îndelunga noastră cinstire. Te duci să dai un telefon, păi nu te pleci fără a cere binecuvântare de la „Fram”. Ai terminat, te oprești din nou să celebrezi izbânda de a fi reținut cu vorba fără să crâncăni ceva.

Hai să vă spun ceva de să vă pâraie fălcile de râs, mai ceva ca de la Radio Erevan. Ca să nu-mi crească tribul ichimeștilor ca niște păgâni m-am gândit să-i dau la școală catolică să învețe și ceva despre Dumnezeu. Auzi, ce religie au învățat! Le spunea elevilor, cu mult patos, ce greu i-a fost lui Iisus să postească 40 de zile fără a mânca nimic, nicio gustărică, între cele trei mese ale zilei! Dacă aș fi pe facebook ar trebui să pun aici un emoticon zâmbăreț cât roata căruței. După ce altădată au venit acasă să-i ajut cu tema de-a argumenta că Iisus nu a înviat, le-am zis good bye papistașilor și i-am mutat la

școala publică. Discutam la un grătar cu prietenul meu, Father Dan de la „St. Joseph School” unde fuseseră copiii, cum e posibil ca în școală catolică să-i învețe astfel de teribilisme și mi-a răspuns cu durere: „Acum suntem finanțați de guvern și dansăm cum ni se cântă!”

Și uite-așa, tot privind, cu Christofor al meu, capra de pe geana muntelui Mt. Robson, care face parte din Munții Stâncoși, precum am spus mai sus, vin copiii de prin afinșuri și spun că le e foame. Se duce băiatul la mașină, aduce traista cu cele ale gurii și cele ale gâtului. Parcă eram în povestea lui Creangă cu Flămânzilă și Setilă, de la fiecare luând cuvenita lor înțelepciune, mai ales că aerul curat și plin de miresmele tari ale coniferelor ne făcuse o foame năpraznică de ne miram și noi de pe unde o fi ieșit, din care tihăraie, dihania aceasta ghiorăind a patimă păcătoasă spre buna și îndelunga dedulcire și fără de sațiu a bucatelor românești. Cât or fi americanii de americani, dar berea cea mai bună tot Heineken rămâne și am pus lădița în apele curate și reci ale dorului pe care unii spun că e intraductibil. După una după alta ne-am întins pe pătura de sub brazi și... Tot încercam să traduc dorul până când versiunea cea mai bună a lui a devenit un a ațipi în gând și mădulare în brațele mirositoare de cetină sfântă de la poalele muntelui Nemira. Și se făcea că...

Va urma

SCHIȚĂ DE ANTROPOLOGIE A DORULUI

Vianu MUREȘAN

Continuare din numărul trecut

Nu știu în ce măsură autorul a dorit să lege această misteriosofie a basmului de taina Învierii, însă îmi pare că acestea merg împreună aici și putem găsi mai multe pasaje care să o confirme. După palma încasată de la moarte, acesta revine și îi trage la rândul lui morții o palmă – tocmai aceasta e Învierea: „Când moartea mi-a dat prima palmă, m-am făcut țărână, dar în același timp precum în referatul din Geneză aceasta fusese luată din pământ dar ea avea specificul ei de menire, de destin, de sortire și devenire a omului spre Omul-Dumnezeu. La rândul meu Moartea a primit o neașteptată palmă din partea mea. Ca dor țărâna mea nu a suferit nici un grad al anihilării pentru că omul tocmai prin «țărâna» lui este inelul cosmic al universului și al vieții.” Nu vreau să trecem cu vederea ideea ultimei fraze, pentru că este esențială în înțelegerea legăturii dintre viață-dor-Dumnezeu. „Țărâna”, vedem bine, este un simbol al vieții originare, care conține semințele tuturor lucrurilor tocmai în această energie dinamică și conservantă care este dorul. Pământul, cu tot ceea ce este viață rezistă în virtutea gravitației spre Dumnezeu, atrase de iubirea divină. Ceea ce autorul numește „dor de moarte”, cu trimitere directă la jertfa lui Hristos, se leagă de „moartea pe moarte călcând”, căci nu se poate învinge altfel. Însă acest „dor de moarte” nu are valoare în sine, ci prin cuprinderea lui în aceeași mișcare de gravitație spre Dumnezeu. Omul nu vrea să moară, dar precum bobul de grâu din pilda biblică, dacă nu va muri, nu va aduce roadă, nu va cunoaște învierea. Dorul de moarte este doar o etapă a dorului profund spre înviere și viață fără de moarte.

Să luăm acum în discuție tema propriu-zisă a cărții, și anume dorul, pentru a observa particularitățile acestuia în eseu lui Dumitru Ichim. De la început, trebuie spus că autorul nu împărtășește opinia lui C. Noica, după care dorul ar fi un sentiment unic și specific românesc, ceva intraductibil care ar ține de un așa-zis „sentiment românesc al ființei”. Fie este o naivitate a

lui Noica, fie în încercare de supralicitare filosofică și confiscare culturală a unui sentiment general uman, răspândit peste tot în lume, prezent în toate culturile. Se poate vedea acest lucru dacă ne desprindem din hipnoza limbii și înțelegem elementele psihice, emoționale și mentale care compun dorul: „Și englezului îi este «dor» până la suferință, ca și nouă, de locurile de naștere, de acasă și zice că «I am homesick». Și el se gândește la iubita/soția lui, îi lipsește ca parte a sinelui lui, îi este «dor» de ea și ne mărturisește că: «Really, I miss my wife».” Clar, nu avem monopol asupra dorului, nu l-am inventat noi, chiar dacă „am crescut cu el în suflet”. Dorul de casă, homesickness, nu depinde de limbă, cultură, ci de stratul sufletesc al omului. Simplul fapt de a fi român nu te predispune la adâncimi sufletești de care străinii sunt văduviți din pricina vreunor filtre specifice culturii lor diferite. Părintele Ichim se desparte de acest obicei al autotămâierii culturale, care era atât de atractiv pentru C. Noica, însă recunoaște că dorul definește o „stare ființială a neamului românesc”, că este „un fel de a fi al românului”. Dacă am recurge la o formulă heideggeriană, am spune că dorul este „dispoziția existențială” a românilor, anume orizontul psiho-mental în care se înscrie evoluția noastră în lume.

Dorul nu este un sentiment metafizic abstract, o tensiune melancolică lipsită de orientare sau referință, ci un ghem de emoții și trăiri care trimit în mod precis la cineva sau ceva de care suntem legați prin iubire. Ne este dor întotdeauna de ceva sau de cineva anume – de casă, de locul copilăriei, de țară, de părinți, de cei dragi, de un iubit sau iubită, de un prieten..., și prin aceasta ne este dor de starea care însoțește relația cu cei de care ne este dor. Într-o oarecare măsură, dorul este o nevoie recuperatoare, dorința de a reveni într-un loc sau de a reface o stare anterioară. Poate nu greșim dacă spunem că ar fi vorba de o stare sau de un sentiment paradisiac. Indiferent de cine și de ce ne este dor, la capătul cel mai îndepărtat al dorului se află întotdeauna paradisul. Dorul este urma lăsată în suflet de îndepărtata noastră viață în grădina Edenului. Dar în plus de asta, dorul este un hotar, adică un orizont în care luminează iubirea precum un curcubeu desfășurat de la Dumnezeu la om, cu un picior pe pământ, cu celălalt în cer, cu unul în inima omului, cu celălalt în Sfânta Treime: „... adevăratul hotar al nostru e cel al dorului, al iubirii care ne transcende. Hotarul acesta este și semn și semnal al tainei celor Trei Persoane care rămân persoane adevărate.”

Părintele Ichim mută dorul pe o altă axă decât cele pe care se mișcă în analizele făcute de Lucian Blaga. Filosoful clujean vedea în dor „stare sufletească învățată”, „ipostazie”, „o putere impersonală, care

devastează și subjugă”, „o vrajă ce se mută”, „o boală cosmică”, „un element invincibil al firii”, „un alter ego”, „o emanație material-sufletească a individului” etc. (în Trilogia culturii). Dintre aceste forme ale dorului lipsește tocmai cea esențială, dorul omului de Dumnezeu, și în asta constă originalitatea și profunzimea analizei din eseu de față. „Fuziunea omenescului cu divinul se numește dor”, o spune categoric autorul. Pentru a înțelege țesătura dorului ca forță ce leagă omul de Dumnezeu, trebuie să asumăm teologia creștină, capetele de bază ale credinței. Desigur, Lucian Blaga avea altă poziție, el și-a creat propriul Dumnezeu – Marele Anonim – căruia i-a dat apoi sarcina să-și facă o lume după modelul Trilogiei cosmologice.

Ca să pricepem teoria părintelui Dumitru Ichim, este nevoie să ne reamintim de sensul pe care teologii l-au dat iconomieii dumnezeiești. Mitropolitul Amfilohie, ca să pomenim doar un nume, considera că *„iconomia reprezintă relația lui Dumnezeu cu cosmosul și omul. Prin manifestarea economică și prin darul energiilor dumnezeiești, Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt Se descoperă și Se manifestă. Plenitudinea acestei revelații este întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul și prezența Sfântului Duh în om și creație”*. Mai întâi se stabilește că Dumnezeu se revelează sau se arată omului, se dezvăluie prin Întrupare, dar se manifestă și prin Duh. Iubirea intratreimică este asociată cu dorul persoanelor, fiecareia de celelalte, iar iubirea lui Dumnezeu pentru om – ca forță continuă activă – produce ca efect dorul omului de Dumnezeu – forța reactivă, discontinuă. Dacă și aceasta din urmă ar fi continuă, precum iubirea dumnezeiască, omul ar trăi în starea de grație, ar fi sfânt. Prin Întrupare, Dumnezeu a arătat chipul iubirii sale pentru om, căruia omul nu-i poate răspunde mai potrivit decât prin credința că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, prin care omul este înfiat și mântuit. Altfel spus, credința este un răspuns al iubirii de Dumnezeu, iar în sens mai larg, credința deschide orizontul infinit în care circulă iubirea de la Dumnezeu la om și de la om la Dumnezeu. În acest fragment, autorul sintetizează teza originii treimice a complexului iubire-dor: „... dorul începe din intimitatea de dragoste a persoanelor treimice. Tatălui îi este dor de Fiul, Fiului din dorul Tatălui i se aduce jertfă ca om, Duhul se face dor și îmbrățișează în dor pe Tatăl și pe Fiul ca pe «Treimea cea de o ființă și nedespărțită» în dorul iubirii. Prin acest dor intratreimic putem să ne explicăm neexplicabila ecuație a creării lumii și lumilor și rezolvarea ei pe temelia iubirii ca o cauză necauzată, cum Cel care nu are nevoie de nimic, în afară de iubire.

Găsim, aici, în eseu lui Dumitru Ichim premisele și enunțurile unei posibile antropologii a dorului, una

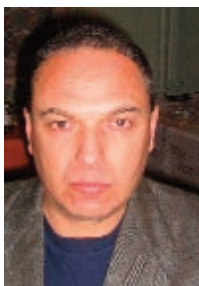
în care dimensiunea axială este de natură teologică – anume iubirea-dor intratreimică. Într-o oarecare măsură, și la acest nivel, al manifestării relației iubire-dor, omul este „după chipul” lui Dumnezeu, reproduce în viața și relațiile omenești, pe cât se poate, circuitul intratreimic al acestei tensiuni esențiale eterne. Autorul este fără echivoc atunci când acordă dorului românesc dimensiune creștină, mai mult chiar, una trinitară, scriind clar: „Spațiul românesc al dorului este cel al Duhului, care nu e nici meta, nici hypo, ci «carele pretutindeni ești și pe toate le plinești». Aceasta formează dorul ca intraductibil.” Deși prezent mereu în preajma noastră, Duhul lucrează neobservat, neștiu de om, este nu doar discret, ci apofatic. Prin această asociere cu Duhul, autorul conferă dorului o „țesătură apofatică”, transformându-l într-un reprezentant sufletesc sau, dacă sună mai bine, agent sufletesc al lucrări Duhului dumnezeiesc. Iar această lucrare, care în principiu este neîncetată, se consacră într-un edificiu, o construcție cu o anumită „arhitectură” specifică. Dorul construiește o biserică ale cărei ziduri nu sunt din piatră, ci din miresme sufletești, o biserică ce se risipește de îndată ce încetează rugăciunea și slujirea.

În eseu de față poetul Dumitru Ichim nu doar că readuce în discuție o temă părăsită sau marginalizată de scriitorii români ai ultimelor decenii, dar ne propune o perspectivă cu totul nouă de abordare, prin care unifică antropologia cu teologia. Nu cunosc un alt scriitor român care să fi discutat tema dorului pornind de la Sfânta Treime și să facă din natura relațiilor dintre persoanele treimice modelul fenomenologiei dorului așa cum se manifestă acesta între noi, în relațiile omenești cele mai comune și simple. Dorul de Dumnezeu – care este curba pe care o ia prin sufletul omenesc dorul-iubire manifest între persoanele treimice – și dorul de aproapele omenesc sunt în esență una și aceeași tensiune relațională, doar că între ele apar diferențe de orientare și finalitate. Dorul de Dumnezeu duce omul spre mântuire, dorul de cel drag îl duce acolo unde se simte „acasă”. În relația mântuirii și sentimentul de acasă găsim formulele de împlinire ale dorului.

Nevoia omului de fericire

George PETROVAI

Fericirea nu este un simplu concept ori un ideal imposibil de atins. Ea este o năzuință neîntrerupt umană, ce poate și trebuie să fie convertită în realitate, dar o năzuință articulată pe firea, educația și aspirațiile fiecărui individ în parte. Fiind, deci, în egală măsură produsul și generatorul echilibrului lăuntric al omului, un echilibru de primă importanță pentru orientali (chinezi, japonezi, indieni), este cât se poate de evident că fericirea va fi savurată doar acolo unde acționează în interdependență următorii doi factori:

a) Mișcarea fericirii are loc în interiorul sistemului tridimensional credință-iubire-bine, fapt care garantează că dacă credința și iubirea sunt sincere și atotcuprinzătoare, atunci omul – numai întrucât urmărește prioritar binele moral, iar nu binele fizic (hedonic) – are toate șansele ca din bun să devină mai bun, caz în care ea (fericirea) dobândește consistență și durabilitate;

b) Direcția de acțiune pentru cunoașterea adevăratei fericiri este dinspre interior spre exterior, dinspre individ spre semeni, desigur, cu inerentele întoarceri și autoreglări ale focarului de iradiere.

Cum simplitatea și cumpătarea sunt condiții indispensabile întru atingerea stării de fericire urcată până la beatitudine (Cu înțelepciune se spune: Nu este bogat cel care dorește tot mai mult, ci cel care se mulțumește cu tot mai puțin!), pe bună dreptate Mântuitorul ne îndeamnă să nu adunăm bogății pe care le mănâncă moliile și le fură hoții, ci să adunăm bogății nepieritoare.

Ori, e limpede pentru oricine, că astfel de bogății nepieritoare nu pot să vină decât din lăuntricitatea omului, rodite fiind de acea scânteie divină cu care au fost înzestrate de la facere toate ființele scormonitoare și cârtitoare, ce cu mândrie-și spun ființe conștiente și raționale.

Pentru unii dintre oameni fericirea este iluzorie – o adevărată Fata Morgana. Să fie pentru cei bogați din pricina îmbuibării, care inevitabil atrage după sine plictiseala, nemulțumirea și, în final, dezgustul față de toți și toate, ori – în cazul celor mulți și săraci – să fie din pricina nenumăratelor eșecuri și decepții de care au

parte în viață?!

Poate că de aici derivă graba periculoasă de care dau dovadă cei mulți și neîncredători de a-i inhala fericirii parfumul amețitor, atunci când ea consimte să-și întredeschidă și pentru ei corola minunilor de-o clipă. (Pesemne că din acest motiv amatorii de plăceri ba pun semnul de egalitate între fericire și mulțumire trupească, recte satisfacție, ba se tupilează după justificări de genul: „Avem o singură viață, și aceea scurtă”, prin urmare „Să storcem de vлага plăcerii fiecare clipă care trece”!)

Dar dacă fericirea este scurtă și tocmai de aceea amarnic regretată, în cele mai multe cazuri suferința se constituie într-o coordonată umană banală, fapt care dovedește în ce grad alarmant de inuman ne-am obișnuit cu ideea că nefericirea este capitalul exclusiv al dezmoșteniților și dezrădăcinaților, în general al celor slabi și fără noroc. Căci cum altfel se explică că trecem zilnic pe lângă ea, aproape fără s-o băgăm în seamă, cu toate că ne face o deosebită plăcere să apărem în ochii semenilor ca buni și simțitori?!...Firește, nu la fel stau lucrurile în cazul ipocriților în general, al ipocriților cu ștaif politic în special, care – în silința lor cabotină de a părea ceea ce nu sunt – izbutesc totuși să-și ascundă deseori găunoșenia minților și inimilor sub poleiala aparențelor.

După aceste exerciții pe marginea fericirii și a nefericirii, ni se impun atenției următoarele două întrebări: 1) Care este raportul dintre fericirea individuală și cea colectivă?; 2) Ce are omenirea de făcut pentru a fi cu adevărat fericită?

1) Am fi tentați să răspundem că raportul dintre fericirea individuală și cea colectivă este similar cu cel dintre parte și întreg. Și cum „întregul precede partea” (Aristotel), concluzia care se impune cu necesitate nu poate să fie decât următoarea: Fericirea colectivă, mai exact cea universală (generală), o devansează în timp și o prefigurează în alcătuire pe cea individuală!

Toate ca toate, dar – fie că urmărim firul creației, fie pe cel al evoluției – posibilă înfiripare a fericirii după logica de mai sus este copios contrazisă de logica apariției Universului, iar mai apoi a vieții ca parte componentă a lumii înconjurătoare.

Căci dacă suntem adepții creaționismului, atunci trebuie să admitem că văzutele și nevăzutele sunt opera unui Creator suprem și că în Universul de-nceput, la fel ca-n anturajul divin al acelor „momente” situate dincolo de timp, domnea ordinea și armonia. Dar ordinea și armonia, prin însăși esența lor exclud apariția și ființarea asperităților de tipul dizarmoniei, perturbațiilor și șocurilor, după cum – cu întreaga lor ființă înveșmântată în haina de gală a echilibrului perfect – ele se opun din răspuneri germinării și proliferării răului sub diversele lui înfățișări: cruzime, trufie, minciună, ipocrizie, ambiție, invidie, lăudăroșenie etc.

Prin urmare, este cât se poate de rezonabil să gândim că în acele vremuri ireale pentru puterea temporală a

minții omenеști, fericirea era atotprezentă și atotbiruitoare. De fapt e impropriu să spunem atotbiruitoare, pentru că ea nu reprezenta rezultatul unei biruințe în lupta aprigă cu forțele răului, așa cum se va întâmpla după apariția celor două perturbații – azvârlirea din ceruri a trufașului Lucifer, respectiv scoaterea din Eden a perechii umane neascultătoare, perturbații care nu numai că au provocat un serios dezechilibru în pacea și armonia primordială (nerefăcut până în clipa de față), dar au generat totodată perechile antipodale: bine-rău, univers moral divin-univers moral uman.

Căci logica presupunerilor admise în acest loc ne obligă să vedem chipul Universului primordial, implicit al lumii celeste, scăldat în lumina armoniei, păcii și fericirii. E drept, o fericire statică, perfect adaptată la acea lume senină și netulburată, altfel spus o fericire nițel cam ternă și atât de îndepărtată de fericirea zbuciumată a omului truditor și căutător...

Presupunând că asta ar fi succesiunea fericirii: de la fericirea universală preadamică la cea individuală (perechea umană izgonită din Eden), iar de la Adam și Eva din nou la cea colectivă (comunitățile umane de la ginți și triburi până la națiunile moderne), tot nu s-a pus punctul pe i în problema raportului fericire colectivă-fericire individuală.

Ajunși în acest punct al dezbaterii, clarificarea raportului de mai sus depinde de modul cum este văzut și înțeles marele Creator: Dacă El este asimilat cu o persoană distinctă, perfect individualizată, fie ea chiar atotștiutoare și atotputernică, raportul devine unul de la fericirea individuală la cea universală, din nou trebuind să admitem că El, izvor de iubire și bunătate, nu putea să nu fie cuprins de fericire în „momentele” creației și că această stare a difuzat-o în întreaga Sa creație.

În chestiunea de față, mult mai logică pentru mintea umană pare a fi imaginea unui Atoatefăcător panteist, adică identic cu creația Sa. În această variantă difuzarea nu-și mai are sens, căci Dumnezeuul iubirii, bunătății și fericirii se dezvoltă în fiecare atom, și astfel raportul devine de îndată de rangul general-general, mai bine zis de rangul universal-universal.

Mergând pe firul evoluției, cu hazardantele presupuneri despre apariția Universului și cu enormele sale hiatusuri în explicațiile pretins științifice despre apariția vieții și evoluția speciilor, lucrurile nu stau cu nimic mai bine. Ba dimpotrivă. Căci de unde armonie și fericire într-un univers în neconținută expansiune, un univers care în urmă cu aproximativ 13 miliarde de ani a irupt printr-o formidabilă explozie (fenomenul Big Bang) dintr-o singularitate primordială înzestrată cu energie infinită?

Ori e clar pentru orice om cu scaun la cap că această teorie hazardantă-mecanicistă nu oferă decât explicații cel mult puerile cu privire la infinitatea materiei și energiei, respectiv la infinitatea Universului în timp și spațiu. De fapt, sunt teorii după modelul scenariilor privind evoluția speciilor, un domeniu în care adepții evoluționismului nu au reușit de la Darwin încoa să

descopere nici măcar o fosilă intermediară, cu toate că însuși părintele teoriei avertiza că progenitura sa este în mare pericol fără argumente de acest gen...

Astfel stând lucrurile, deci admitând că omul ar fi evoluat din maimuțe antropoide, se subînțelege că însăși fericirea reprezintă un câștig al evoluției, deodată cu gândirea, limbajul, afecțiunea și conduita morală.

Prin urmare, dacă facem abstracție de acele însoțiri în haite sau cete aidoma sălbăticiunilor, pentru ca în acest mod oamenii de-atunci să facă mai lesne față nenumăratelor primejdii, însoțiri care-și află corespondența mai degrabă în spiritul de turmă și în instinctul de conservare decât în solidaritatea conștient-umană (o solidaritate dătătoare de comunități temeinic închegate și aflătoare a momentelor de fericire prin iubire, izbânzi și îndeșulare), atunci avem dovada neîndoielnică cum că în varianta evoluționistă raportul despre care facem vorbire înclină cu autoritate în favoarea fericirii individuale. Căci – nu-i așa? – istoria omului nu este altceva decât istoria egoismului și a cruzimii acestuia. Iar evoluția lui din punct de vedere social și moral-spiritual este un argument în plus că fericirea colectivă (cel puțin la români) constituie o perpetuă posibilitate, îndeosebi în programele partidelor și în campaniile lor electorale, dar numai și numai în spatele fericirii individuale! Felul cum acționează politicienii de pretutindeni, nu numai ai noștri, este cât se poate de grăitor în acest sens...

2) Cât privește întrebarea: Ce are omenirea de făcut pentru a fi cu adevărat fericită?, ei bine, ea este veche de când lumea. Din totdeauna, mai exact de când omul a început să gândească și a realizat importanța politicii, iar prin politică pe cea a organizării din ce în ce mai precisă, dar și mai extinsă (la început gințile și triburile – comunități bazate pe înrudiri, apoi popoarele și națiunile – vaste comunități bazate pe unitatea de limbă, tradiții și teritoriu, respectiv pe istorie comună, astăzi megacomunități sau uniuni politico-economico-militare de națiuni), din totdeauna, așadar, omul a luptat din răspuțeri fie pentru a-și apăra libertatea amenințată de agresori, fie pentru a și-o recâștiga atunci când neșansa și ceasul rău i-o răpeau. Pentru că fericirea deplină nu poate fi savurată decât în libertate! Numai bunul Dumnezeu știe câți oameni au murit de-a lungul istoriei luptând pentru libertatea lor și a celor dragi: răscoala lui Spartacus, răscoalele șerbilor împotriva nobililor; luptele purtate de români cu turcii, tătarii, ungurii și rușii pentru apărarea gliei străbune, zecile de milioane de jertfe omenеști din primul și al doilea război mondial, războaiele din Ucraina și Orientul Apropiat etc.

E drept, au fost și încă mai sunt din aceia care cred că sabia nu taie capul plecat și care se străduiesc să-și construiască un dram de fericire după chipul și asemănarea cu noua lor anatomie – o fericire în genunchi!

Dar însuși Mântuitorul, în condițiile vitrege de la acea vreme când evreii erau sub stăpânirea romanilor, sublinia nevoia de libertate – o libertate articulată pe credință și demnitate -, de altminteri singura cale care-l

duce pe om înspre fericire: „Adevărul vă va face liberi”!

Firește, în numele credinței s-au comis și continuă să se comită excese, de-ar fi să amintim din trecut doar de cruciade, encomienda (războiul nimicitor purtat de spanioli împotriva amerindienilor) și de războaiele fratricide dintre catolici și protestanți (hughenoți), respectiv de jihad (războiul musulmanilor împotriva necredincioșilor în Alah și profetul lui Mohamed), care în zilele noastre se continuă sub oribilul chip al actelor teroriste...

Se știe prea bine că războaiele nu contribuie decât la escaladarea violenței și agresiei, nicidecum la instaurarea păcii și înțelegerii între oameni, popoare și credințe. Iată motivul pentru care Mântuitorul afirma în învățăturile Sale că „cine va scoate sabia, de sabia va pieri”.

Prin urmare, la rău să nu răspunzi cu un alt rău, deoarece asemenea unui bulgăre de zăpadă care în rostogolirea lui la vale provoacă o adevărată avalanșă, tot așa răul – alimentat cu trufie și intoleranță – are puterea necurată de a-i transforma pe oameni în brute respingătoare. Istoria ne oferă nenumărate exemple de monștri cu înfățișări umane, care se delectau cu suferințele semenilor torturați: inchizitorii, naziștii,

bolșevicii lui Lenin și Stalin, torționarii din închisorile politice românești, Putin și ciracii lui etc.

Acum până nu-i prea târziu, toți locuitorii acestei planete (fiecare cu câtimea sa) pot contribui la salvarea vieții și la angajarea omenirii pe drumul ce urcă înspre fericirea deplină, prin studiul la zi al Decalogului și prin aplicarea cu strictețe a poruncilor cuprinse în el, inclusiv pe timp de noapte.

Bisericele, și când spun biserici mă gândesc în primul rând la cele universaliste (creștinism, budism, islamism), pot contribui la rândul lor la scoaterea omenirii din actuala fundătură, prin lepădarea înalților prelați de orgolii și prin demararea de dialoguri interconfesionale responsabile și eficace, nu doar de ochii lumii, care să îndrepte bisericile înfrățite înspre ecumenism, iar toate marile credințe să se apropie până la identificarea și activarea tuturor acelor zone comune cu mare impact asupra omenirii. Pentru că, o știe oricine, scopul oricărei religii este acela de a-i face pe credincioși mai buni și mai drepti, în consecință mai fericiți.

La rândul lor liderii politici și conducătorii militari pot contribui la această veritabilă renaștere a omenirii prin renunțarea la ambiții și orgolii cu sau fără iz patriotic, respectiv prin trecerea de îndată la dezarmare.

Noțiunea de „singularitate primordială”

Grigorie LĂCRIȚA

Noțiunea „*singularitate primordială*” este destul de greu de înțeles de noi oamenii simplii. Aceasta pornește de la ipoteza că, *inițial*, înainte de Big Bang, **Universul** era „*un punct infinit de mic, cu un volum ce tinde spre zero și cu o densitate și cu o temperatură ce tindeau spre infinit*”, adică era „*o Singularitate*” (un punct singur). „*O singularitate*” este „*ceea ce are loc decât o singură dată și într-un singur punct*”. „*Singularitate primordială*”, are sensul de „*ceea ce a avut loc o singură dată și într-un singur punct*”, din care a luat naștere Universul prin „*Big Bang*”. „*Singularitate primordială*” de la care a luat naștere Universul se presupune că a avut loc în afara timpului și în afara spațiului, noțiuni care nu ar fi existat până la „*Marea Explozie Inițială*”, numită „*Big Bang*”.

Acesta a fost „*punctul de origine*”, „*punctul de început*”, adică „*singularitate primordială*” de la care a luat naștere Universul, în urmă cu circa 13,8 miliarde de ani, prin „*Big Bang*”. Admițând ipoteza că, *inițial*, „**Universul** e fost „*un punct infinit de mic, infinit de fierbinte și infinit de dens*”, se consideră că Big Bang-ul este compatibil cu „*crearea lumii din NIMIC*”.

A se vedea și articole N. Grigorie Lăcrița, postate pe

Internet, pe mai multe Site-uri: „*Crearea lumii din NIMIC este admisă și de religie și de știință*” și „*Deosebiri și asemănări, în facerea lumii, între teoria creației și teoria evoluționismului*”.

Pentru a încerca să ne imaginăm și să înțelegem, câtuși de puțin (dacă putem să ne imaginăm și să înțelegem așa-ceva!?), cam cum arăta acel „*punct infinit de mic, infinit de fierbinte și infinit de dens*”, din care a luat naștere Big Bang-ul, trebuie să pornind de la următoarele explicații date de știință

(vezi https://ro.wikipedia.org/wiki/Big_Bang).

1. Se spune că, la începuturile sale, adică la producerea Big Beng-ului, tot Universul era conținut într-*o sferă de mărime infimă*, subnucleară, de numai 10^{-32} milimetri diametru (un mm, împărțit la 10 urmat de 32 de zerouri), față de nucleul unui atom care are ordinul de mărime de 10^{-12} milimetri (un mm, împărțit la 10 urmat de 12 zerouri). **Temperatura** la acel stadiu era însă inimaginabil de mare, de ordinul a 10^{32} grade (10 urmat de 32 de zerouri).

2. Explicații la aceste mărimi. 2.1. Un atom este cea mai mică unitate constitutivă a materiei, fiind în jur de a zecea miliardime dintr-un milimetru = 10^{-9} = „10 milimetri împărțit la cifra 10 urmată de 9 zerouri” = 10^{-8} = „1 milimetru împărțit la cifra 10 urmată de 8 zerouri”. 2.2. Un „*punct infinit de mic*”, de 10^{-33} , se exprimă, față de un milimetru, prin fracția „la numărător, cifra 1, iar la numitor, cifra 10 urmată de 33 zerouri”. 2.3. **Temperatura** la producerea Big Beng-ului era inimaginabil de mare, de ordinul a 10^{32} grade, adică de „cifra 10 urmată de 32 zerouri”, de grade Celsius.

Comparativ, temperatura maximă a Soarelui este de numai (circa) 15^6 , adică de 15 urmat de 6 zerouri, respectiv de 15.000.000 grade Celsius.

SUBTILITĂȚILE UNEI OPERE LITERARE CLASICE

~ Enigmaticul Creangă ~

Mihai BATOG BUJENIȚA

Nu aş putea spune cu siguranță dacă fascinantele lecturi din primii ani de școală, cele în care mă regăseam ca pesonaj ipotetic al năzdrăvăniilor unui copil cam de vârsta mea, dar care trăise cu aproximativ un secol înainte, m-au determinat să devin un cititor pasionat, dar nici nu pot scoate din ecuație o asemenea ipoteză.

Cert este că viața mea de atunci, erau anii cumpliti ai sărăciei de după război, semăna destul de bine cu cea a neastâmpăratului Nică al lui Ștefan a lui Petrea Ciubotariul, cel care nu lăsa să treacă prea multă vreme între boroboazele care îi aduceau atunci și ceva pedepse, iar acum, la maturitate, lacrimi de duioșie în ochi. Evident citeam povestirile sale, râdeam și înțelegeam cam cât puteam din ele. Pot spune însă cu siguranță că a existat în mod subtil un fel de tainică atracție către respectiva lectură pentru că și acum, când copilăria mi se pare un fel de vis care se îndepărtează pe zi ce trece, mai recitesc din când în când puținele sale scrieri care însă mi se relevă în cu totul alt mod decât atunci.

Cam aceasta este și cauza pentru care am intrat mai adânc în istoria vieții sale, dar și a operei, deoarece există ceva care mă face să cred că marele povestitor, așa cum am învățat noi la școală despre Ion Creangă, este mult mai ingenios și mai enigmatic decât pare.

Voi pleca de la o nedumerire, desigur absolut personală! Cum se poate explica faptul că un preot cam rebel din fire este bine primit, cultivat și publicat constant în revista Convorbiri Literare aparținând cercului select, foarte restrictiv și chiar elitist al Junimiștilor? Oficial ni se spune că a fost adus aici și recomandat de prietenul său, Mihai Eminescu. Perfect de acord, însă doar acest lucru nu prea justifică aprecierea de care s-a bucurat Creangă în mijlocul Junimiștilor, cei vestiți pentru spiritul lor critic recunoscut ca fiind foarte intransigent. Mai există o ipoteză precum că Ion Creangă ar fi fost mason. Nu am aflat nimic pe această temă, dar chiar

dacă ar fi adevărat putem să ne gândim că pe vremea aceea erau destui masoni, unii cu grade mari, chiar și cu pretenții literare care nu erau deloc membri ai Junimii. O oarecare idee în sprijinul situației de fapt ar putea fi aceea că la vremea respectivă Junimea, prin scriitorii pe care îi avea, promova deja limba literară a viitorului, cea de care, în mare, ne folosim și acum, iar Creangă scria foarte frumos folosind o limbă de bază, aceea care urma să se transforme radical în următoarele decenii. Reprezenta deci puntea de trecere de la o limbă veche, cu înțelesuri din ce în ce mai greoaie, la o limbă nouă, mai flexibilă și muzicală, menită să susțină opere autohtone care se vor dovedi mai apoi ca fiind parte a culturii clasice.

Într-adevăr, selectând unele cuvinte și expresii din opera lui Creangă ne putem uimi cum de înțelegeam textul în copilărie, deși acum am avea unele dificultăți în acest sens. Și totuși așa s-a întâmplat ceea ce înseamnă că fonetica acestor cuvinte ne ajuta foarte mult la înțelegere, chiar dacă nu le puteam explica etimologic.

CUVINTE FOLOSITE DE CREANGĂ DIN VECHEA LIMBĂ

* Cine ar mai putea spune acum că **bucheludeazla** și **bucheritașdra**, cuvinte care ne duc parcă cu gândul la ceva insecte, erau doar trepte didactice? Însă autorul ne dă o mână de ajutor spunându-ne: *ești acum la ceaslov, și mâne-poimâne ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor...*

* *Ce ți-i scris în frunte ți-i pus; chef și voie bună, zise celălalt scoțând o hrincă înghețată din desagi, pârâpînd-o pe jăratic și dându-ne și nouă câte-o harchină.* De fapt copiii Nică și vărul său Dumitru fugiți de la școala din Broșteni și rătăciți printr-o pădure pe timpul unui viscol primesc din partea plăieșilor călări cu care călătoreau o felie mai mare de mămăligă, prăjită pe jăratic.

* *Irinuca era o femeie nici tânără, nici tocmai bătrână; avea bărbat și o fată balcâză*

și lălăie, de-ți era frică să înnoptezi cu dânsa în casă. Greu de găsit alte două cuvinte care să descrie atât de succint și expresiv o tânără!

* *...noi scoteam mâțele de prin ocnite și cotruță și le flocăiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bițele mâțe din mâinile noastre până ce nu ne zgârâiau și ne stupeau ca pe noi.*

- *Încă te uiți la ei, bărbate, zicea mama, și le dai paiële! Așa-i?... Ha, ha! bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteți! Că nici o lighioaie nu se poate aciua pe lângă casă de răul vostru. Iaca, dacă nu v-am săcelat astăzi, faceți otrocol prin cele*

măte și dați la om ca câinii prin băț. Țăra! d-apoi aveți la știință că vă prea întreceți cu dediochiul! Acuși iau varga din coardă și vă croiesc de vă merg petecele! Biata mamă aflată în aceeași încăpăre cu întreaga familie și nevăzându-și capul de treburi este nevoită să interviă categoric: *iar lua mama nănașa din coardă, și iar ne jnăpăia, dar noi parcă bindiseam de asta?... Vorba ceea: „Pielea rea și răpănoasă ori o bate, ori o lasă”.*

** În sfârșit, facem noi ce facem și sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cârceie de tănjală, mai un vâtrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și, pe după toacă, ne pornim pe la case cu colinda...*

** Și oricât oiu fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc doar, cât am umblat horhăind cine știe pe unde și cât am bojbăit și mocoșit prin teiu, să prind pupăza...*

** Noroc din ceriu până-n pământ că nu m-a prins melianul și haramninul de Trăsnea, care avea mare ciudă pe mine, de când mă zăpsise în grădina lui la furat mere domnești și pere sântiliești, căci m-ar fi snopit în bătaie.*

** Ș-o dată scoate bulicherul din teacă, îl dă pe amânar și începe a ciocârți un gârneț de stejar din anul trecut... L-a tăiat el cum l-a tăiat, apoi a început a cotrobăi prin chilna căruței, să găsească niște frânghie...*

Exemplele pot continua, însă trebuie recunoscut faptul că pentru a ușura lectura, dat fiind că un cititor al zilelor noastre poate abandona această scriere fascinantă tocmai datorită mulțimii de arhaisme, Editura Humanitas în ediția din 2014 adaugă la sfârșitul cărții un glosar care conține cuvintele vechi ale volumului explicate pe înțelesul tuturor. Este un admirabil exercițiu de apropiere a cititorului de opera unui mare scriitor.

NOȚIUNI DE MEDICINĂ TRADIȚIONALĂ

Fără îndoială, lumea satului a fost abordată din diferite perspective de foarte mulți scriitori autohtoni, unii dintre aceștia fiind chiar condeie de referință ale literaturii noastre. Cu toate acestea, operele lor par a fi scrise dintr-un punct de vedere exterior satului, o privire de tip atotcuprinzător care pune accente mai mult pe conflictele interne provocate de posesiuni mate-riale ori afective, o lume pe care autorul o scoate la lumină mai mult pentru a o judeca, dar fără să facă eforturi pentru înțelegerea a acesteia. Ion Creangă însă este exact produsul lumii rurale, una de regulă ignorată de cei din jur și prin asta devenită într-un fel destul de misterioasă și greu de penetrat. Consider că aceste aparent inocente *Amintiri din copilărie* au și mesaje

mai profunde, destul de greu de devalat la o simplă lectură făcută mai ales în anii primei tinereți. Foarte târziu, atunci când viața m-a încercat cu inconvenientele vârstei, am sesizat recitind „amintirile”, o serie de informații extrem de interesante despre modul în care oamenii acelor vremuri, când ceea ce numim acum sistem sanitar era doar o ficțiune pentru ei, reușeau să depășească suferințele provocate de boli care și acum ne înspăimântă. Iată ce ne spune autorul despre epidemia de holeră, cea care l-a atins și pe el:

În vara aceea, pe la august, și cinstita holeră de la '48 a început a secera prin Humulești în dreapta și în stânga, de se auzea numai chiu și vai în toate părțile. Însă peste noapte a și dat holera peste mine și m-a frământat și m-a zgârcit cârcel; și-mi ardea sufletul în mine de sete, și ciobanii și baciul habar n-aveau de asta, numai se întorceau pe ceea parte în țipetele mele și horăiau mereu. Iară eu mă târâiam cum puteam până la fântână, în dosul stânii, și pe nimică pe ceas beam câte-un cofăiel întreg de apă. Pot zice că în noaptea aceea la fântână mi-a fost masul, și n-am închis ochii nici cât ai scăpăra din amânar. Abia despre ziuă s-a îndurat Vasile Bordeianu, strungarul nostru, de s-a dus în Humulești, cale de două ceasuri cu piciorul, și a înștiințat pe tata, de a venit cu căruța și m-a luat acasă. Și pe drum, neconținut ceream apă, iar tata mă amăna cu momele de la o fântână la alta, până a dat Dumnezeu de am ajuns în Humulești. Și, când colo, doftorii satului, moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine (Ceea ce rămâne din fagure după ce s-au scos mierea și ceara n.a.) cu său; și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet de leuștean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoștinele ferbincioare pe o pânzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cât a fi trecut la mijloc până ce am adormit mort, și d-abia a doua zi pe la toacă m-am trezit, sănătos ca toți sănătoșii; Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său!

Să nu uităm că vorbim de holeră, o maladie care provoca epidemii cam în fiecare vară datorită apei de băut infectată cu Vibriionul holeric, lipsa canalizărilor, dar și datorită consumu-lui de pește infectat, iar mortalitatea este apreciată ca fiind de 85 %. Și totuși, în acea vreme oamenii știau să combată boala fără drumuri la spital (oricum nu prea se putea lua în discuție o asemenea variantă) dar și fără disperările care acum par a fi mai periculoase decât boala.

Căzut în apă în luna decembrie, pericol de pneumonie și de hipotermie

Plecat la drum în luna decembrie, pe un ger năpraznic, împreună cu bunicul său, David Creangă,

neastâmpăratul Nică cel mândru de ciubotele pe care le purta povestește: *...mi-au lune-cat ciubotele și am căzut în Ozană cât mi ți-i băietul! Noroc de bunicul! „Și scroambele ieste a voastre îs pocite”, zise el scoțându-mă repede, murat până la pele și înghețat hăt bine, căci năboise apa în toate părțile; și iute mi-a scos ciubotele din picioare, că se făcuse bocnă. „Opinca-i bună, săraca! Îți șede piciorul hodinit și la ger huzurești cu dânsa.” Și până a vorbit aceste, eram și învelit într-o sarică ghițoasă de Cașina, băgat într-o desagă pe cal, purces pe drum și, hai la Pipirig. Și când m-a văzut bunica în ce hal mă aflam, ghemuit în desagă, ca un puiu de bogdaproste, cât pe ce să se prăpădească plângând...*

- Oiu, Doamne, Davide, cum nu te mai astâmperi; de ce-ai scos băietul din casă pe vremea asta?

- Ca să te mieri tu, Nastasie, zise bunicul, scoțând o piele de porc sălbatic din cămară și croind câte-o pereche de opinci pentru Dumitru și pentru mine; apoi le-a îngruzit frumos și a petrecut câte-o păreche de ață neagră de păr de cal prin cele nojițe. Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două părechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești...

Iată că înțeleptul bunic nu se sperie deloc de nenorocire și procedând simplu, dar foarte eficace, îl repune pe picioare pe nepot tot prin metode simple, dar verificate în timp. Și să nu uităm, întâmplarea se produce în timp ce erau la drum deci cu posibilități reduse de intervenție!

Râia căprească

Pe timpul școlii de la Broșteni, aflați în gazdă la Irinuca împreună cu cele două capre ale ei, cele care stăteau toată ziua în tindă, Nică și vărul său Dumitru se umplu de râie: *...Și noi, pe căldurile cele, ne ungeam cu leșie tulbure, ședeam afară la soare cu pielea goală, până se usca cenușa pe noi, și apoi ne băgam în Bistrița de ne scăldam. Așa ne învățase o babă să facem, ca să ne treacă de râie. Vă puteți închipui ce vra să zică a te scălda în Bistrița, la Broșteni, de două ori pe zi, tocmai în postul cel mare! Și nici tu junghi, nici tu friguri, nici altă boală nu s-a lipit de noi, dar nici de râie n-am scăpat. Vorba ceea: „Se ține ca râia de om”. Dar, după mai multe peripeții, ajung la casa bunicului David Creangă unde îi primește bunica.*

...Și după ce ne-a căinat și ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, și după ce ne-a dat de mâncare tot ce avea mai bun și ne-a îndopat bine, degrabă s-a dus în cămară, a scos un ulcior cu dohot de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creștet până în tălpi și apoi ne-a culcat pe cuptor la căldură. Și tot așa ne-a

uns de câte două-trei ori pe zi cu noapte, până ce în Vinerea-Seacă ne-am trezit vindecați taftă. Dar până atunci a venit și veste de la Broșteni despre stricăciunea ce făcusem, și bunicul, fără vorbă, a mulțumit pe Irinuca cu patru galbeni.

Greu de crezut că în zilele noastre am mai putea vedea o asemenea pricepere nu numai în privința râiei despre care credem în mod greșit că nu mai există, dar și în privința unei adevărate arte diplomatice în relațiile interumane!

SUPERSTIȚII?

Cu stilul său hâtru Creangă ne descrie și lumea mai puțin cunoscută a satului tradițional, cea în care își au loc de cinste și obiceiurile pe care le numim acum superstiții deși, ca să fim sinceri, ar trebui să recunoaștem că ar putea fi vorba de străvechi incantații cu exact aceleași efecte pe care le așteptăm acum de la rugăciuni.

...Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: „leși, copile cu părul bălan, afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea” și vremea se îndrepta după râsul meu... Știa, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei, care și ea cu adevărat că știa a face multe și mari minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfigând toporul în pământ, afară, dinaintea ușei; încheaga apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pământul, sau perețele, sau vrun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicând: „Na, na!” și îndată-mi trecea durerea... când vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că face a vânt și vreme rea, sau când țiuia tăciunele, despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului, și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul; și mai mult decât atâta: oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe opsasul încălțării ori, mai în grabă, lua funin-genă de la gura sobei, zicând: „Cum nu se dioache călcăiul sau gura sobei, așa să nu mi se deoache copilașul” și-mi făcea apoi câte-un benchi boghet în frunte, ca să nu-și prăpădească odorul!... și altele multe încă făcea...

Acum am numi aceste practici placebo sau medicină alternativă!

Va urma

Reflecții de scriitor

N.I. Simache – O scânteie de spirit etern

Elena OPREA

În infinitatea timpului, raportată la timpul individual – efemer al omului ca destin pe pământ, orice scriitor își formează în Eul său niște concepte,

idei pe care le exprimă în operă, în reflectarea realității, în spunerea Adevărului, în conexiunea pe care o are cu Divinitatea, cu Credința, cu Etica, perpetuate în neamul său ca țară, popor și istorie. Scriitorul își formează niște convingeri, atitudini pe care le prezintă cititorilor sub formă de operă literară, științifică, istorică, documentară..., conform aptitudinilor și dorințelor sale. În toate timpurile scriitorul a așternut pe o coală de hârtie, cu aceeași pasiune gândurile, reflecțiile permanente ale existenței umane în conștiința omenirii prin cântecul neconținut al poporului cu țara sa, o curgere fluidă, caldă a sângelui venită din străfundurile pământului, prin seva copacilor milenari ai neamului său din care „se trage”: Întotdeauna poporul a făurit istoria și nu invers. Orice țară își are propriul spațiu geografic, un specific al traiului său bazat pe istorie, credință, datini, obiceiuri, cultură, fel de a gândi și de a acționa în diversele împrejurări ale vieții.

Există o interferență permanentă între scriitor și epoca în care trăiește, pentru că nu putem avea o istorie fără oameni, fără gândirea și conceptele lor de viață, fără idealurile, credințele și speranțele acestora. De aceea există o perpetuă indestructibilitate între popor și istorie.

Istoricul – profesor de neegalat N.I. Simescu a lăsat ca moștenire un bogat tezaur documentar, istoric, științific, arheologic de necontestat, județului Prahova, Dâmbovița și Buzău (care atunci aparțineau regiunii Ploiești „Muzeului Regional de Istorie”), documente istorice și literare inedite, opere scrise în foarte multe domenii, încât, în calitate de cititor, de cercetător al operei sale, rămâi uimit de vasta erudiție, de cunoașterea multor aspecte ale culturii și istoriei țării, de informații exacte cu privire la istoria și cultura altor țări, date precise ale descoperirilor arheologice, obiecte ce devin piese muzeale achiziționate în timp în scopul formării unei bogate rețele muzeistice la nivel național și universal. Istoria vine din trecut și trăiește prin ceasurile care bat neconținut la, „Muzeul Ceasului Nicolae Simache” din Ploiești, care, prin fiecare bătaie, prin fiecare sunet, prin fiecare muzică, îl aduc într-un prezent istoric ireversibil pe cititorul lor: Nicolae Simache.

Dar profesorul emerit Nicolae Simache a lăsat urmașilor prietenilor, Elevilor, colegilor, consătenilor,

oamenilor care l-au înțeles, l-au iubit, l-au prețuit, cu adevărat, „o fărâma de suflet” ce leagă făptura pământească de Divinitate, valoarea superioară a prelungirii de suflet prin fibrele calde, sensibile ale oamenilor, prin amintirile pe care nu le poți uita niciodată, pentru că acestea vibrează în inima fragilă a fiecăruia dintre noi.

Pentru mine d-l Neculăiță Simache- (așa i s-a spus mereu în satul natal Cosminele) profesorul, mentorul, consăteanul, părintele meu spiritual, mi-a devenit (în perioada 1958-1972) „Steaua Călăuzitoare a Destinului”, „Magul împlinirii gândurilor mele”, „Busola estetică a vieții”, pentru care i-am purtat o vie și veșnică recunoștință, deoarece m-a ocrotit ca pe un copil al său, m-a ajutat în permanență în formarea intelectuală, în carieră, chiar după căsătorie, când eram mamă deja; mereu mă întreba ce fac, dacă sunt mulțumită, dacă am vreo supărare; îmi dădea sfaturi, ajutor, mărturiseam totul ca unui părinte, direct, fără ascunzișuri. Întotdeauna, încă din adolescență, de când l-am cunoscut, am avut față de d-l Neculăiță Simache sentimente de devotament și afecțiune cu totul speciale. După, trecerea în lumea de dincolo” a acestui Mare Cărturar, am rămas cu amintirile sfinte și dragi pe care le port ca pe o icoană de minte și suflet, o scânteie de viață și lumină dintr-un spirit etern.

„Nu se poate Ploieștiul, fără N.I. Simache”

M-am întrebat de foarte multe ori, de ce destinul m-a legat atât de mult de acest Mare Om, ca și cum ar fi făcut parte din familia mea. Chipul uscativ, înalt, blond, cu ochii blânzi, surăzător, care mergea repede, mereu grăbit, pe străzile Ploieștiului cu saci de cărți în spinare, cu covoare pe umăr, cu tablouri în mână, îmi apare în față și astăzi atât de clar, încât îmi vine să-l urmez, să-l ajung, să-l văd, să fiu convinsă că nu e o fantomă trecătoare a unui vis dintr-o noapte cu stele sau cu umbre rătăcitoare, dintr-o junglă din care te zbați să ieși la lumină, să-ți clarifici starea de spirit în care te afli. E ceva tainic, o comuniune dintre tine și crezul divin, dintre tine și umbra ta care te însoțește peste tot în timpul trăit, dar și într-un spațiu magic al necunoscutului, al infinitului nepătruns ca un miraj al unei aventuri suprarealiste.

Muzeele, tot tezaurul documentar, istoric al unui popor, al unei țări, au fost încorporate organic într-un singur Om, în componența biologică a trupului, virtuți venite din străfunduri de veacuri, perpetuate în istoria zbuciumată a unui popor, a luptei pentru independență și dreptate socială, în cele mai variate forme ale existenței umane, o viață de Om dăruită cu pasiune neamului românesc, ce poartă un nume de rezonanță pe treptele istoriei și culturii din secolul al XX-lea: Nicolae Simache.

Nu contează în ce timp trăiești, dar tu, ca scriitor ai niște idei pe care dorești să le așterni pe o coală de hârtie cu râvnă, emoție, har, să vorbești despre niște oameni, de ieri, de azi, care rămân veșnic în sufletul tău, ca o amintire sacră și dragă întipărită în minte și spirit, raportată la ramurile conștiinței nației din care provii. Sunt niște reflecții... de scriitor... ale unei epoci.

Cronică la Cartea autoarei **Georgeta Blendea**

Tenerife-București-Brașov

Ovidiu ATANASIU

Un adevărat Jurnal de Călătorie, volumul de poezii al autoarei Georgeta Blendea are o natură preponderant sincretistă, în care putem găsi armonios și, totodată, contrastant evocate, ca într-o valiză a unui comis-voiajor, detalii oscilând de la lirica romantică la memorialistica solemnă a unor

personalități culturale, de la istorii personale de dragoste la istoria artei în special în pictură, de la imagini estetice, simbolizate în versuri, la imaginile picturale ale pictoriței recunoscută internațional Ramona Pinte, dar și de la o fauna, flora și peisaje luxuriante, la locuri și restaurante de lux.

Căutarea continuă a inspirației creative a versului și a poeziei poate face ca o călătorie, inițial în scop turistic și, aparent, pe un traseu aleatoriu Tenerife-București-Brașov, să devină o călătorie de alură inițiatică sau un adevărat pelerinaj în căutarea frumosului la superlativ absolut, adevărată anticameră a divinului, care, în secret, invită la contemplație și misticism extatic.

Unde poate începe mai inspirat o vacanță, o călătorie devenită inițiatică, decât în Spania și Insulele sale exotice și edenice, totodată, Insulele Canare, țară despre care se spune în Occident că trăiesc cei mai buni și mai onești oameni din Europa, spaniolii, conform observațiilor din lirismul și gusturile sociologice ale autoarei Georgeta Blendea din timpul călătoriei în Tenerife.

Așa cum afirmă mesianic nu numai Mircea Eliade, și anume că valoric cel mai spiritual om estic, răsăritean, este cu mult mai bogat uman decât cel mai spiritual om occidental, se poate afirma și despre Brașov, capitala neoficială a sufletului românesc, Ardealul, și cel mai iubit oraș din România, că ar reprezenta un fel de centru spiritual neștiut al Europei și al lumii, chiar dacă, la o prima vedere, nu pare decât un mic și modest oraș de munte.

Este extraordinar cum Românii, în general, și poetă Georgeta Blendea, în mod particular, reușesc, răspunzând, parcă, unei chemări lăuntrice neînțeleasă de nimeni, ci decât de acest popor, să transforme unele atracții vizuale, care puteau rămâne strict în sfera consumeristă și hedonistă turistică de moment, în adevărate "grații" care respiră sacralitate, universalitate, consmogonie și idealismul unor voiaje epopeice, de inspirație, la început, telurică.

Poate că nu total întâmplător, pe meleagurile României de azi încă se mai păstrează, ceea ce reprezintă un unicat în Europa și în lume, cultură folclorică de la sate, străvechile tradiții românești, baladele sezătorilor, doinele rapsozilor de odinioară, poveștile cu Ilene Coșânzene și cu Feți-frumoși, teurgia, gnoză și înseși miracolele de la Dumnezeu, animate de forțele supranaturale ale naturii și ale Universului.

Așa cum în poezia Georgetei Blendea palmierii paradiziaci spanioli poartă simbolic culorile drapelului românesc roșu, galben și albastru, la fel putem crede, prin legea universală a corespondenței, că Pomul Primordial și Magic al Vieții pe Pământ poartă aceste culori românești, păstrând proporțiile, într-o NeoRomânie Universală și Neocreștină, despre concretul căreia vorbea atât Profetul Indian Sundar, cât și Mistică Bulgară zisă Baba Vanga, dar și alți călugări misterioși, care au afirmat că în România va fi un Noul Ierusalim și că tot aici se va naște un Nou Mesia.

Așa cum extazul mistic este felul cel mai simplu și cel mai direct de a-l simți pe Dumnezeu și precum transa vechilor șamani din Siberia și Sud-americani conducea la puteri inclusiv taumaturgice, poetă Georgeta Blendea compune într-o reverie lăuntrică cu efecte vindecătoare asupra oricărui cititor, versurile sale fiind cum nu se poate mai evocatoare în acest sens:

„Apa albastră/ Albastrul cer/ Clipă Gheothiană/ Oprește-te!”

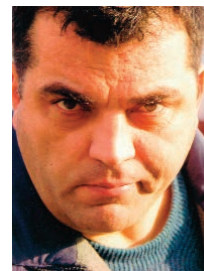
Magia inedită a cuvintelor face să putem asista la o adevărată suspendare metafizică a dimensiunii timpului, precum cu sute de ani în urmă misticii și profeții antichității aveau darul comprimării sau dilatării timpului și spațiului, ceea ce fizica cuantică și știința actuală doar încep să înțeleagă unele mecanisme ale miracolelor de la Dumnezeu.

Precum peisajul natural magnific și de alură paradiziacă al Insulelor Canare vizitate, care ajunge să descătușeze în structura interioară a poetei Georgeta Blendea trăiri venusienne dintre cele mai emulate

→ Continuare în pag. 21

POEZII

Dan JUVERDEANU

Casa din vis

M-am întrebat
ieri-noapte-n somn
de ce, de-n dată ce pășesc
pe prispa casei de la țară,
ce-aevea îmi apare-vis,
se-adună gânduri, fel de fel
și uit, că eu eram pornit
sa intru in odaie

e-o casă proaspăt văruită,
cu tinda și cerdac deschis
ea seamănă cu-n meșter hâtru
din basmele cu Harap Alb
cu nas din ușa de stejar,
mustața-prispă ce-i da roată,
cu ochi, din geamuri înrămate
și o căciulă-n șifă trasă

clădită-n somn,
din amintiri și gânduri răvășite
mi-e dragă casa ce o văd
și pare-a vrea să mă poștească
să-i aflu tihna ce-o emană,
dar înainte de-a intra-n odaie
mă-mbie razele călduțe
să mă mai scald nițel în soare
și uit s-apăs pe clanța ușii de intrare

Nori negri

Nori negri, de culoarea turbei
purtați de vântul otrăvit
venit din răsărit
s-au adunat acuma peste țară
prostia, ura, impostura
împachetate în carcasa vremii
la drumul mare-au dat năvală
și bat cu sârg din poartă-n poartă
să ne convingă cât de bună-i
lumina de la răsărit

degeaba strig cu deznădejde
că adevărul e doar unul
și ca în ceasul cel din urmă
încă am putea să ne păzim

de calul alb, cu surle dăruit
de licuriciul de la răsărit
minciuna picurată cu știința
de vrăjitorul travestit în zână
a otrăvit mulțimi de oameni
hrănindu-i cu himere poleite

uniți în cuget și simțiri
mai marii lumii și-au dat mâna
și ne servesc cu nonșalanță
otrăvuri ambulate-n ambră
un jug, din aur, chiar de este,
tot jug se cheamă, ba mai mult,
povara lui e și mai grea
de aceea Doamne, eu te rog,
chiar dacă mulți sunt orbi și surzi,
ajută-ne, ca-n alte dăți
și izbăvește-ne pe toți.

Copacul singuratic

În mijlocul câmpului de la marginea
zărilor,
izolat ca un far cufundat în furtuna,
ce-așteaptă vapoare rătăcite să vină
copacul singuratic își trece zilele
ramase
depănând amintiri din pădurea
albastră
uneori, în nopțile cu luna atârnată ca
un clonț
pe cerul văduvit de stele
când vântul se-ngână prin coroana-i
săracă
un urlat de lup se aude urcând către
lună

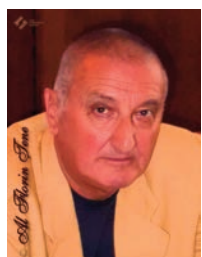
Povara singurătății

Din pâlcul de stejari mărunți
aliniați, ca un șir de arcași,
în fața oștirii de arbori
rămăsese doar un biet solitar
înconjurat, cât vezi cu ochii,
de-o câmpie lutoasă, uscată
timpul părea ca se măsoară
în lut și în clisă-nghețată
încet-încet
toate se transformau în colb,
vara, vâlătucii de praf
acopereau cerul, iar iarna
pământul maroniu îngheța bocnă
din cauza prafului-stăpânul câmpiei,
bătrânul stejar aproape se litificase
viețile care îl vizitaseră odinioară
acum dispăruseră și din amintiri
singurătatea, munte de piatră
prăvălit peste el
transformă în făină de lemn
carcasa-i rămasă

Zăpada albă

Ninge...
fulgi mici, de nea ivită din văzduhul
saturat,
fulgi după fulgi, țesuți fuioare
se-aștern precum o mantie a toate
acoperitoare
peste un spațiu cenușiu-întunecat
treptat, treptat și casă și gradină
și stradă, chiar și gardul
s-au îmbrăcat în alb
zâmbesc și-un sentiment de bine mă
cuprinde
părând că neaua și peste mine se
așterne
și toate sunt acum curate, albe
eu n-am crezut că încă mai există
zăpadă colorată în alb

„DIMENSIUNEA PSIHOPATOGRFICĂ ȘI DE OBIECTIVARE ÎN PROZA LUI GIB I. MIHĂESCU”

Al. Florin ȚENE

Odată cu romancierii Garabet Ibrăianu, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu și Mircea Eliade se produce o adevărată schimbare de ansamblu a tehnicilor narrative. O parte din prozatorii 81 AVENTURA IDEILOR novatori s-au impus mai greu în atenția publicului, cum ar fi Gib I. Mihăescu, Anton Holban, Mihail Sebastian și Max Blecher, în ciuda faptului sau chiar datorită acestui demers modelizant, în proiectul lor de a se înscrie, după teoria sincronismului dezvoltat de criticul Eugen Lovinescu, într-o matrice a modernismului universal. Scriitorul Gib Mihăescu, care abordase nuvela cu mult curaj și într-o manieră originală, încă din anul 1919, a dat tonul nuvelei psihologice, prin publicarea celebrelor sale volume „La Grandiflora” și „Vedenia.” Cele două nuvele care dau și titlul volumelor de debut sunt frisonate de elemente autobiografice, fiindcă și viața autorului derula un farmec într-un oraș de provincie în care nu se întâmpla nimic, cum spunea Sadoveanu despre Fălticeni lui. Însă boala iubitei ținută în secret, pentru care nutrea o iubire platonice, devenise o tragedie în contextul ratării provinciale. Personajele masculine din proza lui Gib I. Mihăescu, mai ales cele din romane, au comportamente axate pe aventura bizară sau fatală a iubirii, sunt, mai precis, măști ale sinelui auctorial, în contextele sociale și istorice parcurse în studenție și maturitate. În romanele Brațul Andromedei, apărut în 1930, Zilele și nopțile unui student întârziat, care a văzut lumina tiparului în 1934, Donna Alba, în 1935, au ca structură narativă principală o tendință a imaginarului psihotic și a conturării trăirilor trupești în patima chemării sângelui. Literatura sa este analitică cu elemente stranii în comportamentul personajelor cu o

atmosferă a derutei, a geloziei, a cinismului și suportabilității erotice, glisând, nu de puține ori, spre masochism și agresiune sadică. Locotenentul Ragaiac din nuvela Rusoaica, Andrei Lazăr, din, Mihnea Băiatu, din Zilele și nopțile unui student întârziat care are și el un tiz, urmând Dreptul 82 la București, Mihai Aspru din nuvela Donna Alba, sunt împinși de conjuncturi psihopatice spre acte necontrolate, și să fie bântuiți în stilul dostoevskian de acestea, în plin plan fiind adulterul, iubirea interzisă, față de femeia ce se găsește în altă condiție socială, a vârstei, sau chiar, al mentalității că face parte din o altă etnie. Criticul literar Nicolae Balotă în capitolul dedicat lui Gib Mihăescu din volumul Labirint, apărut în 1970, interpretează în grilă psihanalitică agravarea obsesiilor și devierilor comportamentale pe care personajele lui Gib. Mihăescu, ajung să le suporte drept consecințe ale unor acte, uneori ratate. Nicolae Balotă subliniază că ceea ce provoacă anxietatea personajelor sunt fantezmele, nu realitatea, reprezentările imaginare ale unei situații conflictuale inconștiente. Eroii au o apetență spre imaginar și o eroare de cele închipuite, de halucinațiile, obsesiile și delirul lor. Această ambivalență îmi aduce aminte de Baudelaire, de dubla apetență: extaz al vieții, oroare a vieții. Tocmai dedublarea și tensiunea conflictuală este cea care provoacă anxietatea din proza lui Gib I. Mihăescu. Fire complexă, predispus să plonjeze în sfera imaginarului tot atât de intens ca în viața de zi cu zi, înclinat spre obscuritatea impulsurilor, Gib I. Mihăescu se simte atras de scriitorii în operele cărora găsește evaziunea și dorința de imaginar, cum ar fi Sadoveanu, Gorki și Gogol, mărturisire pe care o descoperim în nuvela Donna Alba, dar este atras și de Claude Farrere și Pierre Loti. Îl preocupă obsesiile conștiinței turmentate. Toate nuvelele lui Gib poartă amprenta analizei stărilor sufletești ce populează abisul ființei umane, inconștientul acesteia. Explicația freudiană a genezei stărilor nevrotice este plauzibilă. În analizele psihice ale situațiilor și ipostazelor eroilor săi, face autentică explorare psihanalitică, prin instinctul său de analist și mai puțin printr-o aplicare a informațiilor sale în această disciplină. În nuvela Vedenia, unde este vorba de o infidelitate conjugală: doamna Naicu își înșală soțul cu ordonanța. Venind acasă îi surprinde pe cei doi în pat. Este o situație nedorită pentru naicu, pe care nu o

acceptă. Comportamentul lui oscilează între compulsiunea reparării imediate a onoarei și a îndoielii, ce se finalizează printr-o indecizie până la pragmatism. Sfârșitul nuvelei e o exemplificare a realității luată drept închipuire, car urmare a influenței fastuoasei parade a universului stelar care îi modifică percepția, melajată în straniu plasmatic al fanteziei. Nuvela Semnele lui Dănuț prezintă un bolnav psihastenic. Obsesia este fiica eroului titular, pe care o așteaptă să vină în vacanță, cu trenul, de la pensionul craiovean. O presimțire funestă îl copleșește de două-trei zile pe Grigore Dănuț, șeful gării din Băbeni, prin semne anticipatoare, asemănătoare cu cele ce-l „persecutaseră” la moartea primului copil. Totul se desfășoară într-o atmosferă psihică de acaparare a conștiinței de aceste semen premonitorii, cu strâmtoarea și destrămarea până la obnubilare a acesteia, cu efect disociant al întregii personalități, cu tulburări somato-vegetative și un comportament de agitație psihomotorie, cum ar fi bătăile ochiului care sunt asociate cu așteptarea tragediei, ia imaginarul drept realitate și-l trăiește ca atare, o atmosferă de anxietate majoră, cea din limitele nebuniei. Întreaga acțiune se desfășoară având aceste elemente de psihopatologie.

Intensitatea, persistența și structurarea acestei stări obsesive poate apărea, ca un context symptomatic, ca melancholia, cum apar în cazul de față, uneori chiar în simptomatologia unei schizofrenii, exclusă în această 84 nuvelă. Multe din scrierile lui Gib I. Mihăescu excelează prin motivații de semiologie psihiatrică. Cum ar fi în Troița, o capodoperă a prozei românești. În proza lui Gib I. Mihăescu descoperim simptome din psihiatria marginală, ca stări nevrotice de diferite feluri, cum ar fi anxietatea, depresia, fobia, obsesia și chiar reacții de intensitate psihotică. Iar în romanul de mari dimensiuni Rusoaica, unde Ragaiac este Gib, descoperim stări obsesive, fiind vorba de așteptarea unei femei ideale, așa cum a conceput-o imaginația sa, cu elemente ale realității și ale reminiscențelor sale, lecturi din literatura rusească, și care, cu toate experiențele prin care trece, rămâne o simplă dorință neîmplinită, ce nu l-a eliberat de tensiunile psiho-afective. Gib Mihăescu este un mare descoperitor al sufletului uman și un mare analist al stărilor normale și patologice

→ Continuare din pag. 18

romantic, cu izbucniri lirice ce țin de un vulcan mistic interior, la fel însăși natură insulară vizitată, cu străvechi origini eruptive vulcanice, a putut naște peisaje și rezervații naturale incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Ștefan Luchian, evocat în volumul de poezii alături de Nicolae Grigorescu și Theodor Aman, a afirmat, despre arta sa, că își caută, uneori, propria inspirație artistică în talentul cu care însăși natură creează peisajele, în fond o artă sacră a lui Dumnezeu.

Abstenența fizică sublimată într-o iubire platonice amintește tot de Ștefan Luchian, care a afirmat, în ultima parte a vieții sale, paralizat fiind la mâna dreaptă, că imposibilitatea mișcării brațului și handicapul fizic, asemenea postului alimentar fizic, uneori îi aduce o creștere non neglijabilă a potențialului și inspirației creative metafizice, astfel transfigurate.

Poezia Georgetei Blendea este presărată cu lait-motivul liricii unui dialog care se poate citi printre rândurile cărții, un dialog imaginar cu o ființă venusiană adorată, comparația putându-se ușor raporta la Luceafărul din poezia eminesciană.

În răspuns mesageric la această iubire imaginară fără

obiect sau subiect și aproape inefabilă, dar plină de involburare și seva sentimentelor autentice, nu aş putea oferi decât simpla tăcere a unei la fel de simple taine, care poate aprinde și mai mult focul stelar al unei iubirii platonice și necondiționate, iar legenda vie să nu se piardă.

Dezmărginirea permanentă metafizică a aspirațiilor poetei, precum și dezmărginirea fizică, geografică a gustului pentru Jurnalele de Călătorie în Italia, Anglia, Sibiu, București, Brașov sau Tenerife, se regăsesc pe larg și în interiorul Familiei Blendea, cu o reală deschidere internațională și numeroase succese peste hotare, atât fiul, cât și fiica, Ramona Pinte, dar și nepoata poetei, cu implicări profesionale substanțiale italiene, londoneze, nord-americane, australiene sau iberice.

Lirica poetică aproape extatică, încărcată de devotamentul metaforei dus către sacrificiu, poate avea ca mecanism de sublimare răstignirea din cuvânt și învierea în simțământ, asemănător Călugăriței mistice dominicane Sor Maria de Jesus, în curs de canonizare, care a trăit în secolele XVII-XVIII în Tenerife, și care ar fi primit în timpul vieții stigmatele răstignirii și ale extazului.

LIMBA CARE ADOARME ÎN NOI ȘI SE TREZEȘTE SCRIIND

Carmen Cristina OLTEAN

Nu uit ziua în care, după mulți ani trăiți în Canada, m-am așezat în fața unei foi și am încercat să scriu din suflet în limba mea. Am simțit că mă desprind dintr-un vis tulbure: cuvintele nu mai veneau, regulile gramaticale se amestecau, expresiile în care mă odihnisem cândva deveniseră umbre. Am trăit o tăcere dureroasă, ca o uitare lentă de mine însămi. Atunci am aflat că ceea ce mi se întâmplă poartă un nume: *atritia limbii materne*.

Nu e o greșală, nu e o rușine, nu e o alegere. Este un fenomen natural, documentat de cercetători, descris cu blândețe și profunzime în articolul semnat de Jiayang Fan în *The New Yorker*, unde autoarea vorbește despre cum și-a pierdut treptat limba maternă trăind în exil. A simțit că devine un „bilingual illiterate”, un analfabet în două limbi. Și eu m-am simțit la fel. Într-o lume nouă, cu reguli noi, cu oameni noi, în care totul se învață de la zero: cum se deschide o ușă automată, cum se trece strada, cum se pronunță un sunet. Nimic nu mai e familiar.

Fenomenul psihologic al pierderii limbii materne apare în mod involuntar, ca un mecanism de adaptare. Creierul, supus noii limbi zilnic, începe să îndepărteze ceea ce nu mai folosește. Nu uităm limba complet, dar se estompează ca un vis dimineța. Uneori rămâne acolo, dar inaccesibilă, până când un sunet, un miros, o poezie o readuce la suprafață. Este o formă de doliu lingvistic, dar și o poartă spre o renaștere.

În Canada, cu peste 180 de etnii, limba engleză e rostită în fel și chip. Nu există o versiune curată, ci doar varianta pe care o poți prinde din mers, de la ceilalți imigranți care, ca și tine, au învățat-o stâlcit, cu accent, cu frică, cu efort. Eu am lucrat 24 de ani într-un loc în care conversația era un amestec de limbi, accente și emoții. Nimeni nu are vină, nimeni nu are răutate în glas, dar cu toate acestea, efectul a fost profund: o pierdere lentă și sigură a sunetelor mamei mele.

Am învățat copiii mei să vorbească românește ca la țară, cu expresii de la mine din sat, cu proverbe și glume vechi. Dar când au intrat în grădinițele canadiene, engleza i-a absorbit. Au uitat ce învățaseră. Însă vacanțele lungi în România le-au reactivat memoria afectivă, și undeva în adolescență, au început să-și dorească înapoi limba aceea cu gust de vară, cu miros de pământ și de bunici. Andrei,

cel mare, citește românește fără să fi fost învățat. Îi curge limba prin vene, ca un râu subteran. Sunt mândră că am reușit să le insuflu dragostea de țară, de rădăcini și de graiul nostru.

Pentru mine, scrisul a fost salvarea. Am primit harul acesta, de a-mi regăsi limba prin poezie. Dacă nu-l primeam, poate rămâneam pierdută în traducere. Am fost criticată uneori că nu vorbesc corect, că greșesc, dar acum, cercetând fenomenul, înțeleg. Nu e lene, nu e ignoranță. E o Ciuleandă dansată în febră, o adaptare continuă care lasă urme adânci.

Viața emigrantului este o contorsionare sufletească. Ne adaptăm, muncim, creștem copii, ținem legătura cu cei de acasă, sperăm, și în tot acest timp, o parte din noi se topește încet. Ne sacrificăm limba pentru pâine, somnul pentru stabilitate, sufletul pentru viitorul copiilor. Unii nu s-au adaptat niciodată, dar au rămas de dragul celor mici, de teamă că dacă se întorc vor fi luați în răs sau judecați.

Totuși, bilingvismul este o trăire frumoasă, complexă, un dans între două lumi. El nu înseamnă doar traducere, ci un plus de conștiință, o deschidere a minții și a sufletului. Să gândești în două limbi e ca și cum ai avea două ceruri în tine.

Emil Cioran, el însuși exilat, spunea: „Limba este patria mea!”. Ca el, mulți români plecați fără voie au dus România mai departe prin cuvânt. În Franța, Mircea Eliade a scris despre mit și eternitate, Eugen Ionescu a creat un teatru al absurdului care a făcut înconjurul lumii, George Enescu și-a lăsat muzica să fie glasul dorului, iar Constantin Brâncuși a sculptat în piatră esența neamului. Exilul nu le-a stins lumina; dimpotrivă, i-a transformat în făclii pentru cei care i-au urmat. Sunt mândră să le pomenesc numele, și să simt că, scriind, le duc mai departe flacăra. Din exil, au servit cultura română cu o forță care ne onorează.

Acest eseu nu este o plângere. Este o doină. O lumină. O mărturisire. Un dar pentru toți cei care, într-o tăcere îngropată adânc, suferă desprinderea de rădăcini. Poate că nu ne mai amintim toate cuvintele, dar știm exact ce înseamnă dor. Și scriindu-l, îl îmblânzim, ca pe o fiară blândă care doar voia să fie auzită. Iar celor care judecă, care nu cunosc această dezrădăcinare, le-aș dăruia gândul acesta din Marguerite Duras: „A scrie înseamnă a încerca să știi ce am ști dacă am scrie.” Când privim cu empatie, ne apropiem de adevăr. Când scriem, începem să ne înțelegem unii pe alții.

Articolul complet din *The New Yorker* – „*Forgetting My First Language*”, de Jiayang Fan

<https://www.newyorker.com/culture/personal-history/forgetting-my-first-language>

Acest subiect este explorat în mai multe articole și studii internaționale, care analizează atât pierderea limbii materne, cât și trăirile psihologice ale celor care trăiesc între două limbi și două lumi. Acest eseu e o voce printre ele, o poveste adevărată, rostită cu dor și demnitate.

Despre mine, autoarea: *Carmen Cristina Oltean-Trăiesc de 24 de ani în Canada, unde scriu, visez și salvez limba română prin poezie. Sunt activă în comunități literare din diaspora și cuvintele sunt felul meu de a rămâne acasă, oriunde m-aș afla.*

POEME

Elena V. PITEȘ

Eu îl rog

Casa mea este pustie, de când fiul
mi-a plecat
Eu îl rog să vină-acasă, el îmi
spune că-i păcat.

Viața mea este amară de când fiul
meu lipsește
Eu rog să se întoarcă, el spre ceruri
se grăbește.

Zâmbetu-mi acu-i tristețe, căci fiul
m-a părăsit
Eu îl rog să-i fie milă, el îmi spune
„n-am murit” !

Lacrima îmi scaldă fața, de când
fiul meu s-a dus
Eu îl rog ca orice mamă, el îmi
spune „vino sus” !

Somnul meu îl vreau cu vise, de
când fiul e pe-o stea
Eu îl rog să mi le-aline, el îmi spune
„veșnic ești iubirea mea” !

Merg pe drum din inerție, de când
fiul meu s-a dus
Eu îl rog „vino copile!”, iar el urcă
tot mai sus...

Femeie

Cum poți să mai trăiești
Când sufletul ți-este rănit
Când fiecare îți smulge
Din inimă bucăți
Și le aruncă la câini?

Cum poți să mai trăiești
Când orice cuvânt
Îți este răstălmăcit
Când pentru tine
Soare nu mai e
Iubire nici atât?

Cum poți să mai trăiești
Acum ca niciodată
Când te simți
Atât de singură
De părăsită
Și de prisos
Femeie?

Femei mironosițe

Femei mironosițe –
Elixirul vieții pe pământ,
Mame, copile și bunici,
Eroine pentru cei mari și pentru cei
mici,
Idei ce dau tărie și avânt,
Mereu sunteți acolo și aici,
Iubire pentru tot ce-i sfânt,
Rodiți un viitor și-o nouă treaptă,
Obol într-un prinos de suferințe,
Noian de bucurii ce ne așteaptă
Oricând printre prieteni și mișei,
Steluțe-aprinse pentru vechi cânte,
Icoane radiind frumsețe în cetate,
Trezind în cei de-aproape bunătate
Enigme peste veacuri, voi femei!

Vorbe

Vorbe de dimineață
Vorbe de zi
Vorbe de seară
Vorbe...
Vorbe dulci și amare
Vorbe apăsate și reci
Vorbe facile și seci
Vorbe de politețe
Vorbe de clacă
Vorbe otrăvite
Vorbe murdare
Vorbe ușoare
Vorbe vorbite
Vorbe nevorbite
Vorbe gândite

Vorbe negândite
Vorbe nespuse
Vorbe nescrise
Vorbe...
Vorbe așteptate
Vorbe dorite
Vorbe nedorite
Vorbe șoptite
Vorbe de bine
Vorbe spuse de tine.
Vorbe...

Nu

Nu
Nu te
Nu te cunosc
Nu te cunosc așa
Nu te cunosc așa de
Nu te cunosc așa de umil.
Tu
Tu ești
Tu ești scriitor
Tu ești scriitor dăruit
Tu ești scriitor dăruit, nu
Tu ești scriitor dăruit, nu făcut.
Nu
Nu ești
Nu ești atât
Nu ești atât de
Nu ești atât de egoist
Nu ești atât de egoist și rău.
Fii
Fii mereu
Fii mereu altruist
Fii mereu altruist, amabil
Fii mereu altruist, amabil și
binevoitor.
Te
Te rog
Te rog îngrijește-te
Te rog îngrijește-te și
Te rog îngrijește-te și de tine
Te rog îngrijește-te și de tine,
Omule!

Nicholas Dima, despre aici și dincolo, dar mai ales despre calea dintre acestea

Florentin SMARANDACHE

L-am reîntâlnit recent pe Nicholas Dima, fostul deținut politic în România comunistă, jurnalistul destoinic, profesorul cu reputație impecabilă — cu doctorat în geografie obținut nu oriunde, ci la ditamai Universitatea Columbia din New York —, la o sărbătoare românească în călduroasa Arizona, la Tucson.

Un om ca o istorie umblătoare, de un caracter extrem de rar, cu un car de carismă. Mi-a dăruit una dintre cărțile domniei-sale, printre puținele care nu-mi căzuseră în mână până atunci. O carte cu un titlu tulburător („The Purpose of Life” – Sensul vieții) și, aveam să aflu curând, cu un conținut pe potrivă de tulburător, prin întrebări, prin exemplificări, prin răspunsuri. Îi cunoșteam, deci, studiile temeinice pe teme de geopolitică, interesul pentru mai binele României, dar și mărturiile din închisorile comuniste, iar tematica pe care darul primit o anunța mi-a produs nu puțină surpriză.

O biografie ieșită din comun

Nicholas Dima s-a născut în urmă cu aproape nouă decenii într-un sat nu departe București. Pe motive ideologice, a fost exmatriculat de la Institutul Politehnic București în 1956, condamnat la doi ani de închisoare corecțională și perindat întru reeducare la penitenciarele din Timișoara, Jilava, Aiud și Gherla. După eliberare, absolvă Facultatea de Geografie-Geologie de la Universitatea din București, rămânând în permanență cu dorința ascunsă de a evada din spațiul opresiv al orânduirii socialiste. Intenția îi reușește în cele din urmă și, în 1969, după un timp petrecut într-un lagăr de refugiați din Austria, se stabilește în Statele Unite. Aici, își continuă studiile, absolvă un masterat, iar apoi obține titlul de doctor în geografie, în 1975.

Este binecunoscută intensă sa activitate jurnalistică la Radio „Vocea Americii” (1975-1985; 1989-2001), unde s-a preocupat cu ardoare și implicare de evoluția situației din țara natală și, în general, din spațiul supus „Imperiului Răului”, cum era numita Uniunea Sovietică, demascând vehement, cu fiecare ocazie, la microfon, dar și fără microfon, atrocitățile totalitariste, iar, apoi, după căderea comunismului, avertizând asupra derapajelor și pericolelor post-socialiste, susținând fără rezerve

integrarea României în structurile occidentale, mereu optimist într-o schimbare reală a României.

Este mai mult decât remarcabilă bogata sa activitate profesorală, desfășurată în Statele Unite, la William Patterson College (din New Jersey), la US Army „John F. Kennedy” Special Warfare Center and School (de la Fort Bragg, Carolina de Nord), la Naval War College (din Newport, Rhode Island), la Institutul „William R. Nelson Institute” de pe lângă James Madison University (din Harrisonburg, Virginia), dar și în țări africane, în capitala Etiopiei, la St. Mary’s University College, și în Republica Djibouti, la Djibouti University. A conceput, gestionat și livrat cursuri și seminarii de specialitate în studii europene, studii socio-politice globale și comunicare internațională. Pe lângă cărțile de specialitate în aceste domenii, a elaborat manuale, îndrumare, paradigme și module de predare — între care amintim „Eastern Europe: An Area in Crisis” / „Europa de Est: o zonă în criză”, „The Soviet Political Upheaval of the 1980’s”, / „Răsturnările politice sovietice a anilor 1980” sau „Breaching Barriers of Cross Cultural Communication” / „Spargerea barierelor comunicării interculturale” —, care au fost utilizate de universități, școli și institute americane prestigioase ca James Madison University, Boston College, University of Nebraska at Omaha, US Army’s Special Warfare Center and School, Naval War College, iar, mai recent, și de Universitatea Româno-Americană din București, unde, de altfel, a susținut cursuri de „Comunicarea interculturală”, „Afaceri globale” sau „Provocarea sustenabilității”.

Un model cultural piramidal

O contribuție aparte a profesorului Dima este imaginarea unui model cultural piramidal, ca fundament la înțelegerea lumii de azi și ca prognoză (speranță) a zilei de mâine.

Nicholas Dima înțelege cultura în mod triadic — comportare (mod de acțiune), atitudine (simț moral) și valori (intelectuale și spirituale) — ca totalitate a bunurilor materiale, a artei și a conceptelor abstracte produse într-un spațiu dat, transtemporal. Nu crede într-un Babel global, ci are o viziune mai degrabă etnocentrică, în care națiunile (ca etnos) sunt rezultatul condițiilor naturale și sociale de formare, cu interese materiale proprii pentru asigurarea existenței, sau, după caz, subzistenței ori, la polul opus, ambițiilor, din toate acestea derivând personanțe de simțăminte și de stări care îi influențează și, finalmente, îi mulează atitudinea generală și aspirațiile intelectuale și spirituale.

Modelul cultural piramidal dezvoltat de profesorul Dima proiectează tranziția (evoluția) omenirii de la natură la cultură și de la cultură la spiritualitate. Prin acest model, profesorul identifică și o explicație pentru modul în care oamenii se comportă, diferit în funcție de etnos, sugerând imperativul adaptării și maleabilității în relațiile interetnice, întrucât „comunicăm (...) prin limbă și acționăm potrivit culturii în care ne-am format”. Piramida lui Dima are baza largă așezată pe pământ, cu trei segmente (materialul-intelectul-spiritul) care parțial se

suprapun — neutrosific! —, iar vârful îngust înălțat spre cer. Primul segment este, evident, partea care ne leagă de natură, închistând spațiul fizic, material; al doilea segment ne transferă în lumea ideilor, condensând spațiul intelectual; iar al treilea segment este cel spiritual, deschizând drumul spre întrebări metafizice raportate la scopul vieții și semnificația morții și, esențialmente, la concepția despre supra-pământesc, paranormal, meta-normal sau dincolo-de-normal și, în special, despre divinitate.

Ca ființă biologică, omul se raportează la mediul natural într-o manieră care să-i permită să extragă tot ce are nevoie. În plus, se comportă într-un mod specific față de semenii, după învățăturile și învățămintele din familie, din societate, din instituțiile de învățământ. Când comportamentul este impus prin tradiții orale, iar ulterior prin legi scrise, devine o normă societală. Valorile, însă, sunt de multe ori limitate la o cultură particulară. Ce este frumos, bun, acceptabil, autentic, normal diferă de la o societate la alta, uneori de la un etnos la altul.

Profesorul Dima nu crede în existența normelor universale. Muzica, artele, poezia (literatura, în general) sunt percepute ca forme de evadare din limitele și limitările materiale ale omului spre libertate spirituală și apropiere de Dumnezeu, înțeles drept Conștiință Supremă.

Și iată-ne ajunși la conținutul darului pe care mi l-a făcut recent profesorul Dima, cartea cu tulburătorul titlu „The Purpose of Life” – Sensul vieții.

Noima existenței pământești

„The Purpose of Life. An essay” este cartea călătoriei spirituale a lui Nicholas Dima. Să începem cu concluzia sa: scopul final al existenței este dobândirea unui nivel cât mai înalt de conștientizare prin iluminare spirituală. Frământările personale, dublate de înțelepciunea religiilor, îndrăzneala filosofică și exactitatea științifică l-au condus pe profesorul Dima la convingerea că suntem deopotrivă materie și facem parte din acest univers ca ființe muritoare, dar totodată și suflet și facem parte dintr-o lume spirituală ca ființe nemuritoare.

Viața terestră este – crede Nicholas Dima – o închisoare în care Conștiința Supremă (asemănătoare Conștiinței Cosmice a lui Ouspensky) ne-a mărginit temporar pentru a ne releva sensul cel din urmă a vieții. Viața este o aventură a descoperirii sensului final, este o oportunitate și o șansă dată nouă de Providență.

Iar Nicholas Dima crede cu tărie în obligația împărtășirii către ceilalți de către cei care au descoperit sensul vieții, pentru a ajuta pe alții care sunt fie încă în căutare, fie în ne-căutare sau chiar negare.

Omul, infimă parte din Conștiința Universală

În viziunea lui Nicholas Dima, Dumnezeu poate fi definit drept Conștiință și Energie a întregului Univers, iar Omul – scânteie desprinsă din Conștiința Universală. Continuând metafora focului, Omul are ca obligație primenirea morală și înălțarea intelectuală și spirituală, astfel încât scânteia care este la naștere să devină flacăra.

Dincolo de metaforă, Nicholas Dima înțelege Omul ca vibrație de energie și materie, posedând conștiință de sine, vibrație manifestată în forme fizice și spirituale unice într-un câmp energetic universal și permanent.

Ne naștem (biologic), ne dezvoltăm, ne maturizăm prin dobândirea de cunoștințe și înțelegere, pentru a aspira la nemurire. Evoluăm de la materie la spirit și de la fizic la metafizic, inconștient, conștient sau supraconștient. Ceea ce întreprindem e dependent de lumea fizică, dar comportamentul nostru reflectă setul de valori morale pe care ni le însușim, calitatea intelectuală și dimensiunea spirituală. Valorile intelectuale le dobândim prin exercițiul minții, dar spiritul ni-l înălțăm prin meditație și revelație.

Curaj și demnitate

Așa cum admite autorul, frământarea în căutarea răspunsurilor l-a condus, nu în puține cazuri, la aceleași concluzii pe care gânditori dinaintea sa le-au expus. Unul dintre acei gânditori cu care consună în multe privințe Nicholas Dima este, fără dubiu, Peter D. Ouspensky, pe care îi menționează sau citează în mai multe rânduri, de altfel.

Nicholas Dima notează la un moment dat, în linia lui Ouspensky, că limbajul (verbal) nu ne este de ajuns pentru a exprima cu maximă claritate gândirea, mai ales când aceasta e străbătută de străluminări, id est de extinderi relevate ale înțelegerii lucrurilor profunde. Așa că nu e de mirare că fostul profesor de la Fort Bragg speră ca omul să ajungă să învețe să comunice telepatic!

Până atunci, Nicholas Dima tinde să exprime lucrurile dificile cât mai simplu, îmbrățișând un limbaj al bunului simț și al cotidianului, pentru a-și apropia orice cititor. Evident, această opțiune poate fi văzută și ca o sacrificare a exactității științifice de dragul... lucidității în fața misterelor. De aceea, Nicholas Dima simte nevoia unei addenda în care este recapitulat „modelul standard” al Universului dezvoltat în anii 70 și este invocat bosonul lui Higgs, „particula lui Dumnezeu”. Aproape fiecare capitol se încheie într-o întrebare, al cărei răspuns este căutat în capitolul următor. Nicholas Dima pare că-și invită cititorii să raționeze împreună, conducându-i pe o cale sigură, aproape maieutic, croind drum prin jungla conceptelor și teoriilor metafizice sau a demonstrațiilor și speculațiilor științifice.

Autorul recunoaște că, inițial, era în căutarea unor explicații pentru experiențele sale de dincolo-de-obișnuit, de meta-normal. Apoi, această intenție primară s-a combinat cu ideea limpede de a produce un sumar raport al propriei vieți pămâtenes și de a mărturisi despre propria cale spirituală.

De aici, însă, până la întrebări capitale nu a fost decât un pas. Ce este omul? Care este scopul vieții? Trăim cu un rost? Viața și moartea au o noimă ne-biologică? Cum îl definim pe Dumnezeu? Există o Minte Universală? Există reîncarnare? Există clarviziune și abilitatea excepțională a unora de a prevedea viitorul? Ce este visul și ce încearcă visele să ne transmită? Și așa mai departe.

Întrebări pe care nu mai îndrăznim să le rostim, la câte răspunsuri avem la îndemână – fie ele filosofice, religioase ori științifice. Iar dacă le încercăm un răspuns personal, ni se va spune repede că am dat în mintea copiilor.

Ține de curaj, dar și de demnitate, să porți și să împărtășești povara răspunsurilor. Nicholas Dima le are pe ambele. Și nu de ieri, de azi.

BISERICA ȘI ȘCOALA - ȘANSĂ A DĂINVIRII SATULUI ROMÂNESC

Gruia COJOCARU

Privind astăzi satul românesc, descoperim un univers de tradiții și obiceiuri, ce respiră din ce în ce mai greu sub asaltul societății de consum, care contaminează fiecare fibră a modului de viață străbun.

Depopularea ruralului este însă elementul central, care taie adânc în rădăcinile obștilor sătești, moștenite de la strămoșii noștri geto-daci. Cauzele se cunosc, de la mirajul Occidentului și al marilor aglomerări urbane ale României, până la refuzul de a îmbrățișa ocupațiile înaintașilor.

Pentru cei rămași în băătăura satului, care-au trecut printr-o școală oarecare, a asista pasiv la prăbușirea universului rural pare nu doar un gest de resemnare mioritică, ci și unul de lașitate ori ignoranță. Un confrate, dintr-un cătun pierdut printre dealuri sau munți, ar putea întreba dezarmat ori iritat: „Ce poți să faci, dacă astea-s vremurile!”

Câtă vreme un sat are biserică și școală, șansa de a păstra viața unei comunități rurale este reală. Biserica, prin excelență, este elementul catalizator al unei comunități, iar școala este sângele care-i pulsează în trup. Însă, dincolo de profesionalismul catedrei, e nevoie de identitate. O școală, mai ales în mediul rural, trebuie să aibă o denumire, un nume reprezentativ pentru comunitate. În absența numelui, școala te duce cu gândul la lagărele naziste și la gulagurile rusești, unde deținuții purtau un număr oarecare. Ce-ți spune un așezământ educațional de tipul: Școala Nr. 1 X, ori Școala Nr. 2 Y? Nimic! Fără prezent, fără trecut și, trist, fără viitor.

Nu același lucru e cu școala din satul Lișna, o localitate botoșăneană, care se încapățânează să dăinuie și prin numele eroului martir, care-i poartă numele. Constantin Tincu, învățător și director de școală în perioada interbelică, mobilizat în iunie 1941 pe frontul de la răsărit, s-a jertfit în războiul de reîntregire a țării, la Odesa, atunci când trupele mareșalului Ion Antonescu, împreună cu cele germane, alungau cizma sovietică din Basarabia.

De vreme ce am relevat un aspect concret, se cuvine să evidențiez o fărâmbă a vieții rurale din nordul Moldovei. Astfel, ziua de 10 Mai 2024 a venit cu încărcătură istoric-spirituală pentru instituțiile

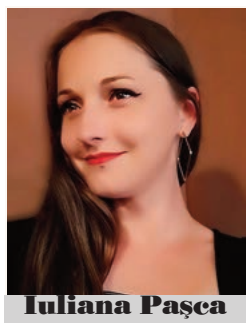
reprezentative ale comunității din Lișna. Grădinița și Școala „Constantin Tincu”, în parteneriat cu Biserica „Sfinților Apostoli Petru și Pavel” din localitate au marcat ziua școlii, evocând personalitatea eroului de la Odesa și a celor 72 de țărani din sat, militari care și-au dat viața pentru țară în Al II-lea Război Mondial. Evident că evenimentul s-a derulat prin prisma dimensiunii istorice, conturate prin simbioza zilelor de 9 și 10 Mai: proclamarea Independenței de Stat a României, prin ministrul de externe Mihail Kogălniceanu, și ratificarea acesteia de către domnitorul Carol I, viitorul rege al României începând cu 10 Mai 1881, sfârșitul Războiului II Mondial, la 9 Mai 1945, și, cinci ani mai târziu, punerea bazelor Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, în urma Declarației lui Robert Schuman, ministrul francez de externe, care a identificat cu abilitate diplomatică modalitatea de evitare a unui nou conflict armat în Europa Apuseană. Totul explicat simplu, direct, fără exagerări ori mistificări. Și, la final – după un moment artistic, unde colegii de catedră, Alina Chiroced și Viorel Andronic, împreună cu preșcolarii și elevii, au rotunjit activ și cu iscusință perspectiva istorică a evenimentului descris – realizezi că energiile oamenilor se pot strânge într-o cupă a binelui, care conservă identitatea locului. Iar când comunitatea dispune de un preot – precum cel din parohia satului Lișna, profesorul Marius Pădurariu – care n-are nicio legătură cu personajele din filmul „21 de Rubini”, vezi cum coeziunea generală a conglomeratului uman de la nivelul localității e una naturală.

A pași înspre Biserică, dincolo de porțile școlii, integrând spiritul didactic, profesionist în structura socială a comunității la evenimente cu semnificație locală ori generală înseamnă, dincolo de toate, convingerea că lăcașul educațional e o emanație a comunității și nu un produs impus de o lege, care vine înspre noi încă din secolul XIX. Și, esențial, devine astfel atractivă rămânerea tinerilor în structura satului, întru continuitatea vieții universului rural.

BISERICA ȘI ȘCOALA
LIȘNA, BOTOȘANI

COLAJ LIRIC

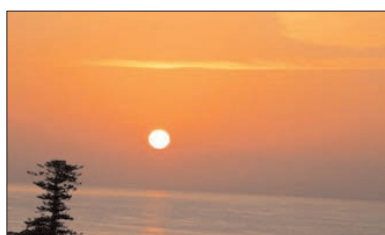
Poezie fără frontiere ITHACA

Iubirea domnește

De-a pururi, iar și iar, în acest
univers atemporal
Iubirea domnește – dintotdeauna și
pentru totdeauna
Imensa ei putere tăcută e în fiecare
respirație a ta,
În fiecare sunet pe care natura îl
emite,
În fiecare șoaptă a vântului.
Timpul pare că s-a oprit în acest
univers infinit
Când iubirea este simțită –
exprimându-se prin tine
Așa cum balerina devine dansul,
Cântărețul devine cântecul,
Ca un poet pierdut în poezie,
Ca un artist mistuit de creație.
Timpul a spus și va spune, în acest
univers nesfârșit:
Iubirea a domnit, domnește și va
domni pentru totdeauna.
Iubirea domnește prin tine, ca tine, în
tine,
Nu există un alt mod,
Pentru că iubirea ești tu.

Hanna Supetran, Filipine
Traducere: Iuliana Pașca

ÁNGELA

In memoriam

Captivată de frumusețea
și de culorile apusului
pe care niciun artist nu le poate reda
mergea, zi de zi,
la o stâncă, pe plajă,
făcea fotografii splendide
pe care le trimitea
prietenei sale.
O ultimă fotografie,
un pas înapoi,
un pas fără întoarcere.

Germain Droogenbroodt
Traducere: Iuliana Pașca

Pentru Ávila

numeroasele crăpături din ziduri
nu sunt semne ale degradării
ci precum ridurile
pe un chip nobil
sunt urme profunde
ale unei frumuseți antice
fără asemănare și fără întoarcere.

Germain Droogenbroodt
Traducere: Iuliana Pașca

Grădina animalelor

Îmi așez mâna
pe liniștea
corpului tău.
Sărut lumina tomnatică
de pe al tău umăr.
În tine voi muri
și nu voi pieri niciodată.
Să nu vezi nicidec sfârșitul
niciodată ceasul
în care anii amuțesc.

Antoon Van den Braembussche, Belgia
Traducere: Iuliana Pașca

Dorința

Așa cum luna
veghează în tunicului
râvnește noaptea
așa cum visul
amână zorii
și-așteaptă seara
tot astfel îl dorește ea pe cel
care-i înecă zilei sale-amarul
asprimea culinii
și umbra luminii.

Germain Droogenbroodt
Traducere: Paula Romanescu

Numai ÎMPREUNĂ se poate!

cronică de MIHAELA CD

„ÎMPREUNĂ SĂ DĂRUIM IUBIREA
PRIN VERS. Antologie de versuri
nemuritoare”

„ÎMPREUNĂ SĂ NE PĂSTRĂM
CREDINȚA. Antologie de creații literare creștine”

„ÎMPREUNĂ SĂ FACEM O LUME MAI BUNĂ.
Antologie de texte literare”

Colecția de antologii ÎMPREUNĂ publicată de editura Globart Universum din Montreal, Canada în 2023, realizată și coordonată de senior editorul Johnny Ciatloș Deak are ca scop principal promovarea scriitorilor români de pretutindeni așa cum însuși editorul spune în Cuvântul Editorului: „*Editura Globart Universum din Montreal, Canada, și-a propus un Programul de promovare al scriitorilor și artiștilor români contemporani de pretutindeni iar în cardul acestui program pornind de la sloganul editurii Globart Universum: „Spune lumii că existi, spune lumii despre tine!”*, editura noastră a lansat mai multe proiecte, care se desfășoară an de an cu ocazia Galei Artelor la ceas aniversar, Gală ce reprezintă aniversarea revistei de colecție, tipărită, „Poezii pentru sufletul meu”.

Este salutar faptul că o editură privată, aflată în străinătate realizează o revistă de colecție trimestrială în limba română fără subvenții și își propune încă de la începuturi un „Program de promovare al scriitorilor și artiștilor români contemporani de pretutindeni” pe care îl respectă în fiecare an, realizând la fiecare dată aniversară a revistei câte un proiect comun (o antologie sau un grup de antologii) pe care le lansează la GALA ARTELOR în preajma zilei Limbii Române. Acest lucru spune multe despre editorul său și în mod cert un lucru clar: că este un adevărat promotor al culturii române în lume! Proiectul colecției de antologii ÎMPREUNĂ este deja cel de-al cincilea

proiect după antologiile UNIVERSUM (5 volume), cartea de interviuri GENESIS, antologia de artă în imagini GLOBART și antologiile GALAXY (4 volume)

Dincolo de lumea tot mai rea în care trăim iată că mai există oameni care mai întind mâini și dăruiesc iubire confrăților lor. Atunci când suntem înconjuțați tot mai mult de răutate, invidie și ură, acești oameni trebuie să îi privim, aceste mâini trebuie să le vedem, luând exemplul și alăturându-ne într-o horă a binelui, a iubirii, a credinței și a bunătații.

Pornind parcă de la zicala românească „Unde-i doi puterea crește și dușmanul nu sporește” iată că și antologiile ÎMPREUNĂ vin să ne dovedească prin cuvântul „ÎMPREUNĂ” cu care încep, exact forța și puterea acestei uniuni. Unirea și unitatea înseamnă putere, înseamnă forța de a învinge orice, chiar și puterea satanică a răului deja înrădăcinat. Acolo unde este iubire, bunătate și credință există și speranță și există și izbândă.

Observăm la această colecție de antologii ÎMPREUNĂ o simbolistică complexă în alegerea culorilor copertilor și un mesaj profund ce se află inserat în titlul fiecărei antologii.

Alegând culorile: roșu galben și albastru pentru coperti înțelegem că acestea semnifică un ÎMPREUNĂ românesc, național. În același timp culorile au fost alese de coordonatorul acestei antologii și în concordanță cu titlurile antologiilor.

ÎMPREUNĂ SĂ DĂRUIM IUBIREA PRIN VERS are culoarea roșie, pentru că roșul semnifică: „iubirea, dragostea, afecțiunea, pasiunea și desigur vitalitatea în toate formele ei dar mai presus de toate reprezintă iubirea lui Dumnezeu, este chintesența existenței noastre.” (Cuvântul Editorului)

ÎMPREUNĂ SĂ NE PĂSTRĂM CREDINȚA are culoarea galbenă pentru că galbenul : „este cea mai caldă și însuflețită culoare. Ea simbolizează pământul roditor, spicul de grâu la fel ca și literatura care hrănește sufletul. Nuanța de galben-auriu reprezintă aurul, lumina, puterea solară, fiind asociată cu idealuri superioare, înțelepciune, înțelegere și iluminare, inspiră încredere și optimism, totodată comportă o vibrație puternică, spirituală, astfel o percepem adesea drept un mesaj spiritual, contribuind la ascensiunea noastră spirituală. În creștinism culoarea galbenă este asociată cu Isus Hristos drept „Lumina lumii”. Aura în jurul sfinților de pe sfintele icoane are culoarea galben-aurie.” (Cuvântul Editorului)

PREZENTAREA CĂRȚII „O FLOARE ÎNTR-UN COLȚ DE RAI” SCRISĂ DE FLORY FRĂȚILĂ DRĂGULIN

Ecaterina CHIFU

D-na Flory Frățilă ne oferă cartea „O floare într-un colț de rai” publicată de Editura „Alchimia cuvântului”, într-o formă fragică deosebită, după o viață trăită sub steaua poeziei, poezie adunată în

această carte, carte care este mereu străluminată de frumusețea acumulată în suflet din țara copilăriei fericite. Aceasta este un ținut miraculos, un spațiu mioritic, unde dealurile și văile se întrepătrund, formând un colț de rai românesc, la poalele munților Vrancei. Am fost acolo și am văzut lumina de aur ce cobora ca o binecuvântare din cer. Poeta se autodefineste: „Eu sunt FLOARE!/ Îmi iau puterea de la Soare /Și-așa înfloresc mereu”. Ea se mândrește cu numele ce îl poartă, căci floarea este expresia frumuseții: „Dar Mă cheamă FLOARE/ Și mi se potrivește!”.

Poezia „Floare într-un colț de rai” care inspiră titlul volumului redă un paralelism între floarea ce înfruntă vitregiile naturii și autoarea ce trece prin valurile vieții cu seninătate. Îndrăgostită de natură, autoarea închină poezii florilor: floarea de colț, zambilele, călțunaș, mărgăritar, trandafiri, dar și minunatei păduri, redând tablouri după natură, prin cuvinte simple, dar pline de iubire. Participând la concursuri literare, autoarea a scris diferite poezii cu tematică dată, care evocă frumusețea naturii, obținând premii, poezii publicate și în acest volum: „Răsare luna”, „Se plimbă toamna prin oraș”, „Femeia strălucește” ș.a.

Poezia „Frumoasă era viața la țară” m-a impresionat, căci poeta, prin evocarea spațiului mirific al copilăriei fericite unde trăiește fericirea de altădată, prin memorie creativă. În poezia „Afară plouă” apare un paralelism între aspectele din natură și iubirea din anii tineri. El este pus în

evidență prin folosirea unor figuri de stil: „ochii albaștri”, „ploaie rece”, „copacii fără frunze”, „toamna bogată și supărată” (personificare), „stelute de cristal” și „pomi îmbrăcați în mirese”. Citez: „De-aș putea citi în stele,/ Dragostea cum m-a cuprins,/ Printre picături de ploaie/ Un Luceafăr s-a aprins”.

Ideea centrală a cărții este iubirea, iubirea necondiționată, o iubire care înalță și înnobilează sufletul: „Iubire până la final” este un imn închinat dragostei. Iubirea este comparată cu o floare, care, prin flacăra ei, animă sufletul. Poeta descrie iubirea ca o forță puternică, o energie care învinge totul. Iubirea este o „rază de soare”, care ne iluminează existența. Iubirea se dorește infinită, cu puteri de a zbura în vastul univers. Ea se dorește veșnică, dar adesea vine și despărțirea dureroasă: „E un vis ce mi-a rămas/ Din anii copilăriei,/ Că iubirea este floarea /Cu parfumul veșniciei”.

Acestă flacără a iubirii se intensifică, atunci când este vorba de cei dragi: părinții, fata, ginelele, nepotul... cărora le dedică poezii pline de tandrețe și duioșie. Iubirea este forța vitală care animă universul, este energia care face să vibreze sufletul în anii tineri ca în poezia. Ochii albaștri: „Ochii-s albaștri, ca marea, /Și eu privesc în depărtări.../ Poate mi-i aduce valul,/ Ca să simt privirea lor”. În poezia „Frumusețile planetei” este evocată primăvara și toate elementele naturii sunt redată prin procedee artistice deosebite: „pomi înfloriți”, „vârf de munte”, „seninul cerului”, „apus de soare”, „câmpii înflorite”. Ideea centrală a poeziei este necesitatea de a păstra curată planeta albastră, ca noi să fim beneficiarii ei.

Iubirea este omniprezentă în univers, Dumnezeu este cel ce ne dăruiește iubirea, ca noi să o răspândim în univers: „Că nimic nu e mai sfânt/ Ca dragostea în lume./ Nimic nu-i mai de preț/ Ca bunul Dumnezeu”. (Pașaport spre Paradis) Căutarea sufletului pereche cu care se poate realiza sfera perfectă a iubirii fericite este redată în versurile: „Suflet drag, rar întâlnit,/ În calea mea ai venit./ Nu, nu suntem departe, /Suntem o inimă ce bate//”. (Suflet drag). Iubirea împărtășită aduce multă fericire în sufletele celor care se iubesc: „Dulce este mângâierea/ Când din zori tu te-ai trezit,/ Să simți mâna celui drag,/ Ochii albaștri i-ai privit//”. Iubirea adevărată își pune pecetea pe viața noastră, ea este autotputernică: „Iubirea să strălucească/ În anii frumoși ce-i trăim//”. Dar, adesea, apare și

tristețea despărțirii de ființa iubită: „În zori, în apa cristalină, / Chipul drag se oglindește. / Doar în gând o să mai vină, / Să-mi spună că mă mai iubește//”. Atentă și receptivă la tot ce se întâmplă, autoarea transpune totul în poezie, o poezie ocazională, fiind inspirată de evenimente cotidiene. Poezia „De ce ai plecat?” evocă destinul tragic al unei tinere artiste, fata cu „părul de aur” care, prin moartea sa a îndurerat atâția oameni. Comparată cu „o floare de busuioc”, ea a lăsat în inimi un foc mereu aprins, focul iubirii de oameni. Un brad frumos dorește să planteze la capătul ei. Compasiunea pentru cei în suferință sau bucuria împărtășită cu alții se reflectă în poeziile: „Pentru voi, cu prietenie și respect...”, „Respect”, „La apus de soare a căzut o stea”, „Deschide, Doamne, cerul”, „Lacrimă de mir”, „Fetița rătăcită în noapte”, „Fata fără zestre”, „O cerșetoare mică”, „Un dar divin”, „O familie cu douăzeci de copii”, „Moș Crăciun” ș.a.

Sunt și poezii care ne oferă lecții de viață, ca în aceste versuri: „Din puterea Domnului, / Viața-i dată omului. / Drumul e predestinat / Când la cer tu ești chemat//”. (Om în Rai). Autoarea pune în valoare importanța femeii în lume: „Femeia e rază de soare. / Toată ziua ea muncește / Printre picături de ploaie / Și tot fericită este”. (Femeia strălucește). Noi toți

trăim sub steaua luminoasă a lui Mihai Eminescu, genialul poet național și universal care a creat „limba poetică românească” și d-na Flory Frățilă Drăgulin i-a adus un omagiu în versurile: „Luceafăr sfânt, în veci trăiești / Și luminezi calea iubirii. / Te preaslăvim, nu te uităm, / Într-al nostru suflet veșnic ești. / Luceafăr ai fost, / Luceafăr vei fi, / Luceafăr vei rămâne / Cât planeta va trăi!//” (Luceafăr sfânt, Mihai Eminescu).

Trebuie apreciat acest efort creator al doamnei Flory Frățilă Drăgulin care a vrut să lase o urmă a trecerii sale pe pământ, oferind familiei bucuria unei cărți frumoase care sper că va intra în „nemurirea cuvintelor” și va încânta mulți iubitori de frumosul creat prin poezie. Felicitări!

EXCESIV, RĂBDURIUL POET

Cezar IVĂNESCU

„Tot timpul, Ion Iancu Vale și-a trăit și își trăiește viața aventuros până la capăt, fără sfială... Sfială a arătat numai în fața literei scrise și în fața propriului destin literar...

Dacă ar fi dat buzna în literatură, probabil ar fi avut astăzi și el un raft de cărți tipărite...

Dar n-a fost să fie așa... Până și scrisoarea de recomandare pe care i-o scrisese eminentul prozator, Mircea Simionescu în 1983, a ajuns la mine abia anul acesta...

Manuscrisul pe care-l am în față, poartă înscris pe copertă anul 1988 și cu toate acestea, în opinia mea, nu a fost nevoie să-i schimbe nici o virgulă. El probează că Ion Iancu Vale este un poet excepțional, ale cărui poeme pot înfrunta timpul...

Scriind deopotrivă în vers alb și în vers clasic, Ion Iancu Vale este un poet original și puternic, revolta existențială, fiind surdinizată, de o tandrăte copleșitoare mergând până la sentimentalism. Se pot cita poeme cu adevărat antologice din această carte de debut întârziat („Lupii la mare”), preferăm însă să-i avansăm, prezumtivului lector o sugestie de lectură: Oriunde ar deschide cartea va descoperi cu încântare același ton de adresare directă și percutantă, convingătoare... Aceasta este doar o carte a unui poet redutabil care a ezitat prea mult să-și înscrie numele pe o carte, Ion Iancu Vale, excesivul cheltuitor de existență dramatică, excesiv răbduriul poet”.

(noiembrie 1997)

Mircea Dorin
ISTRATE

POEZII DE DRAGOSTE

Și-atunci era o vară

Și-atunci era o vară, când noi ne-am cunoscut

În vremea tinereții, aceea, de demult,
Când tu erai codană înmugurită-n dor,
Iar eu un mânz sălbatic, ce mă visam
că zbor.

Fierbinte era vara, în fierbințeli și noi,
Trăit-am în visarea dulceții buzei moi
Și-a lacrimii curate și-a clipei fericite
Și-atâtor jurăminte din inimă pornite.

De aur era vremea atunci în
pământesc,
Iar noi, uitând de lume, eram în Rai
ceresc
Plecați de bună voie prin lumile de sus,
Cărâruind vecia de ochiul lumii-
ascuns.

O! câtă vamă dat-am acelei vremi de
vis
Cât ne-a ținut în palma-i vrăjitul
paradis,
Erau atuncea toate dulcele de miere-
lapte
Trăite în visare în nedormită noapte.

*

Prea repede plecat-a nebuna ceea
lume
Lăsând în al 'nost suflet, adânci,
neșterse urme,
Ce sta-vor tănuite în țandără de gând,
Înfiorând visarea în nopți, tot rând la
rând.

**

Era de mult o vară în timpul ce-a
trecut,
Când noi, aleșii sorții, atunci ne-am
cunoscut,
Iar vraja ei rămâne-o o taină pe vecie,
Ne lăcrimeze clipa ce-acuma e, târzie.

La poarta ta

Când trec și-acum prin fața casei tale,
Mă-nfioresc și pasu-ncetinesc
În dreptul porții, unde-n gând, agale,
Văd ca prin vis făptura-ți cum
zâmbește.

Și-n cea clipită sufletu-mi se frânge
Și gândul mi se umple de tristețe
Și nu știu cum, dar inimă îmi plânge
Că nu-i mai cum a fost în tinerețe.

Fereastra ta nu-i plină de mușcate,
Nu mai miroase stratu-a lămâiță,
Din când în când oblonul vântu-l bate,
Și casa e cuprinsă-n deasă viță.

Tu nu mai vii la-inimii chemare
S-aștepti înfiorată la porțiță
Și cu peceți de dulce sărutare
Să ne jurăm iubire și credință.

Ne prindă noaptea-n caldă-mbrățișare,
Ne-ascunză luna când intra-va-n nor,
Cu stele mi s-o umple bolta mare
Să ne-ndulcească visele cu dor.

Vor fi clipite câte veacuri toate,
Va fi divinul cuibărit în noi,
În dulce vis cerscuri vom străbate
Și-n universuri fi-vom doar noi doi.

*

Pe strada ta, acum, doar vântul bate
Tot ridicând din colburi amintiri,
Le pună-n poarta casei, îngropate,
Ca să le am când poate o să vii.

**

Eu încă de mai trec pe-aici vre-odată
Îți las în taină lacrimile mele,
Să veșnicesc cea vreme de-altădată,
Iar poarta ta, s-o ținutesc, cu stele.

Măr văratic

Ai fost un măr văratic, ce te coceai în
soare,
Când zilele de vară te mîngăiau cu
dor,
Tot așteptând clipita plăcerii
'nălțătoare,
Când tainele iubirii să-ți de-a fiorul
lor.

Apoi, sortitul vieții mi te-a făcut
părtașă
Iubirii vieții mele pe veci, pân' la
sfârșit,
Tu dulcea mea copilă, visai să-mi fii
mireasă
Pe suitoarea cale ce duce-n nemurit.

Așa că-n vara ceea, furat-am în
neștire
Din raiul de poveste a vremilor de-
atunci,
Clipite-n care pus-am, dulceață de
iubire
S-avem ca amintire, în ierni ce-s tot
mai lungi,

Să nu uităm vreodată c-am fost și vom
rămâne
Copii într-o visare ce fi-vom viața
toată,
Și care înducită ne-o face ziua mâine
Să fie cum ea fost-a, atunci, demult,
odată.

*

Așa mereu rămân în inimile noastre
Îmbietoarea vrajă din vremi ce încă-s
vii,
Cu ea urca-vom tainic cărările spre
astre
Să veșnicim în raiul, eternelor iubiri.

MARTIRIUL CREȘTINTIN ÎN EPOCA IMPERIULUI ROMAN ȘI ÎN CEA COMUNISTĂ (partea I-a)

Gheorghe Constantin
NISTOROIU

„Sângele dumnezeiesc al Domnului Iisus este puterea sfințitoare, curățitoare, transformatoare, hristificatoare, îndumnezeitoare, mântuitoare.”

Sf. Iustin Popovici

Martiriul Mântuitorului nostru Iisus Hristos DUMNEZEU – prin dragostea Treimică absolută, pecetluind Frumusețea ancestrală divină întru Cuvânt, Adevăr, Libertate, Jertfă, Cruce și Înviere a reînnoit Creația primară – Jertfă Trinitară de iubire, prin Creația Hristică – Înomenirea LOGOSULUI – Jertfă Trinitară a Dragostei, prin voința Fecioarei MARIA și a Duhului Sfânt, în ipostaza supremă Dumnezeul-Om. În Creația primară, Omul primordial a fost zidit prin Voia și graiul divin, de Dumnezeu-Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt și i s-a dat suflet după „chipul lui Dumnezeu”, suflet după „chipul Treimii”, adică un suflet după strălucirea chipului Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt. Prin Creația Hristică, Omul a fost renăscut, întru mântuire, nu prin cuvânt, ci prin Martiriul dumnezeiesc, prin Sângele sacru-divin al lui Hristos, vărsat dorit, de Dumnezeul-om pe Cruce! „Prin Dumnezeul-om Hristos, noi trăim într-o înrudire de sânge cu Dumnezeu... Sângele dumnezeiesc al Domnului Iisus este puterea sfințitoare, curățitoare, transformatoare, hristificatoare, îndumnezeitoare, mântuitoare. De aceea Noul Testament este un Testament în sângele Dumnezeului-om Hristos. Este un Testament nu în cuvânt sau în învățătură, în lege sau în poruncă sau în orice altceva, ci în sângele cel dumnezeiesc și divino-uman, care este izvorul tuturor puterilor de viață făcătoare și minunate care pun în lucrare iconomia divino-umană a mântuirii...

Înrudirea de sânge a omului cu Dumnezeu, se dobândește înăuntrul trupului divino-uman al lui Hristos, în Biserică. În ea curge dumnezeiescul Sânge al lui Hristos, care din dumnezeiasca Lui inimă intră în tot organismul și în toate măduarele Bisericii, săvârșind toate minunile mântuirii de orice păcat, de orice fel de moarte, de orice diavol și umple, în fine, tot ce este concorporal cu Hristos, de toate energiile dumnezeiești și de - viață - făcătoare și îndumnezeitoare... Sângele Dumnezeului-om înnoiește cu totul pe om, pentru că în Sângele acesta se găsește puterea dumnezeiască a vieții veșnice. El împacă și unește pe om cu Dumnezeu. Lucrul acesta s-a întâmplat pe Crucea de pe Golgota și se continuă în trupul divino-uman al Bisericii, prin Sângele cel de-viață-făcător și îndumnezeitor al dumnezeieștii Euharistii.” (Sf. Iustin Popovici, Omul și Dumnezeul-Om, Abisurile și culmile filosofiei, trad. Pr. Prof. Ioan Ică/ diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Sofia, București, 2010, p. 229-230) Câtă Dragoste trebuie să existe în Dumnezeu-Tatăl, dacă prin iubirea Sa de oameni, a trebuit să-și jertfească Fiul, ca să poată să recupereze omenirea care L-a răstignit pe Cruce?! Dragostea dumnezeiască, creație a Frumosului este Jertfa supremă, absolută a iubirii divine! „Întâi dragostea!... Dragostea de frumusețe, de lumină, de adevăr, dragostea mângâiere, îndem și creație,...dragostea care dăruie, care hrănește pe altul,...cea a sufletului care se revarsă fluvial.” (Ernest Bernea, Preludii, Predania, 2011, p. 47) Opera divină de răscumpărare a Omului – făptură creată, respectiv a omenirii întru renașterea sa hristică a fost înfăptuită de Tatăl ceresc, de Fiul – Unul Născut, de Duhul Sfânt și de Fecioara Maria – Maica Domnului nostru Hristos, prin Jertfă curată, sfântă și iubire dumnezeiască. Biserica lui Iisus HRISTOS – cea Una Sfântă, Apostolească și Universală s-a întemeiat așadar, pe Sângele Jertfei pure a getului Mântuitor, deși actul martiric a fost început de alt sfânt get, IOAN Botezătorul - primul martir al Creștinismului HRISTIC, plămădit ca Evanghelie a IUBIRII! În actul Creației primare, Dragostea Treimică absolută, a pus temelie, JERTFA, ca Frumusețe mistică, hărăzind nației primordiale pelasge, destinul sacru al MARTIRIULUI! Astfel, Martiriul primordial pelasg devine o FILOSOFIE a vieții pământene, permanente, a armoniei Frumosului ancestral, întocmit în ipostaza sa sublimă, ce transcende în viața Vieții, încununând filocalicosofianic, Neamul pelasgo-geto-dac, cu aura pururea a NEMURIRII! În martiriul pelasg odrăsește așadar, Mlădița Martiriului Hristic prin care se întrupează Creația Hristică, ca Har, Dragoste, Voință și Libertate

a lui Dumnezeu și a Fecioarei MARIA! „Prin viața Lui divino-umană **Dumnezeul-om a dat filosofia Lui divino-umană a atoateunității**. În această viață și în această filosofie nu e loc pentru păcat, pentru rău și pentru moarte.” (Sf. Iustin Popovici..., p. 62)

Filosofia Martiriului Hristic a odrăslit Învierea Mântuitorului Hristos și învierea omului teofor! Jertfa divină de sânge – MARTIRIUL Hristic s-a pus Temelie și Catapeteasmă Bisericii Sale, pentru a se întări și înălța, prin dogmele de credință, recapitulând în teologia Ei, prin **Darurile Mângâietorului – Duhul Sfânt**, toate celelalte jertfe martirice, de la începutul Istoriei până la a Doua Venire a Mântuitorului, în lpoastaza Sa, de Împărat al Cosmosului și Judecător al omenirii. „În esența lui, creștinismul este de la Duhul Sfânt și în Duhul Sfânt.” (Sf. Iustin Popovici..., p. 222) **Națiunea primordială pelasgă** a fost hărăzită de Atotcreatorul întru specificul privilegiat al naturii însușirilor sale, prin tripla ipostază a **Filosofiei metafizico-isihastă**, precursora a **Filosofiei divino-umane – Evanghelia Iubirii**, ca **latură mistică**: înțelepciune, creație, spirit, **latură morală, iubirea cea nouă, hristică**, care ne impune să iubim așa cum ne iubește Mântuitorul Hristos: „**Poruncă nouă vă dau vouă, ca să vă iubiți unii pe alții, așa cum Eu v-am iubit pe voi!**” (Ioan 13, 34) și **latură isihastă, martirică**: frumusețea mistică întru sublimul divin al Jertfei, Crucii și Învierii Hristice! Opera Răscumpărării Omului, înfăptuită de Dumnezeu-Fiul, poate fi privită ca: „**Revelație a iubirii dumnezeiești, model moral absolut, recapitulare sau reunire în Hristos a umanității și a întregii făpturi, omagiu adus dreptății divine cu prețul jertfei, ispășire penală substitutivă tot prin jertfă, sfințirea firii prin biruirea stricăciunii și a morții în înviere, care se fac premiză a învierii noastre... Toate cuprinzând adevăr, sau parte din adevăr și toate privind unica viață a Domnului revărsându-se în viața unică a Trupului Său – Biserica.**” (Părintele **Constantin Galeriu, Jertfă și Răscumpărare**, Ed. Harisma, București-1991, p. 170)

Revelația Iubirii dumnezeiești, ne descoperă Dragostea absolută, iubitorul absolut-Hristos! Iubirea absolută a lui Iisus Hristos a fost egală și mai presus de Jertfa Sa supremă de pe Cruce!

„Numai cel care învinge moartea și izbăvește neamul omenesc de moarte are iubirea adevărată. Ce iubire este aceea care nu izbăvește de moarte pe cel pe care-l iubește? Pentru aceasta **Domnul Iisus este Singurul iubitor de oameni**. Și iubirea Lui este integrală, iubirea lui este totală, pentru că ea cuprinde tot adevărul, toată dreptatea și tot ce este înalt, nobil,

nemuritor, „**logosic**”, **dumnezeiesc**.” (Sf. Iustin Popovici, op. cit., p. 55) Opera eshatologică a venirii Fiului lui Dumnezeu se desfășoară sub Pronia Duhului Sfânt, de la Pogorârea Sa – **Cincizecimea - Rusaliile**, până la a Doua Venire, și ea trebuie privită în unicul mod sacru, primind cu dragoste și jertfă, pe „**Cel ce vine!**”, prin **creație, mărturisire și martiriu**. Mărturisorul creștin-ortodox valah, trebuie să manifeste venirea Domnului, prin credință, har, creație, dragoste, adevăr, libertate, jertfă, cruce, într-un **Corola-Cunună a MARTIRIULUI!**

Evanghelia IUBIRII și Dogma Bisericii lui Hristos s-a scris cu Sângele lui Iisus și cel al Martirilor! „Fiecare părticică din dogmele Bisericii s-a impus prin sângele celor ce au fost gata să-și dea viața pentru mărturisirea ei!” (Sfântul Maxim Mărturisorul și tovarăși săi întru martiriu: papa Martin, Anastasie Monahul, Anastasie Apocrisiarul, „**Vieți**” – **actele procesului – documentele exilului**, trad. Diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu-2004, p. 8) **MARTIRIUL creștin în curgerea sa, sacră, Hristică ne relevă cele două aspecte fundamentale: frumusețea Jertfei - sublimul întrupat de Erou, Dragostei lui Dumnezeu, Fecioarei Maria, Neamului său și urătenia prigonitorilor, a persecutorilor, a torționarilor sterpi de umanitate.**

Spălându-și veșmintele curate ale sufletului în **Sângele Mântuitorului**, ale **MIELULUI divin**, viața Eroului-Martir trece prin moartea sa albă întru **Aura verde**, în veșnicia luminii Învierii! Persecuțiile sângeroase împotriva creștinilor au fost gândite, plămădite, declanșate de fariseii și saducheii iudei, asupra celui mai mare **Profet Ioan Botezătorul**, culminând cu **Mântuitorul Hristos** și continuând de-a lungul timpului cu mulțimea jertfelor martirice până dincolo de astăzi. O singură seminție capabilă de ura absolută, luciferică a fost **aleasă** să-L ucidă pe Hristos, prin moartea batjocoritoare pe cruce, dar care a devenit Crucea Biruinței, a Învierii Domnului. Sfântul Maxim Mărturisorul, unul dintre Mari prigoniti și persecutați ai Bisericii lui Hristos, de către urmașii celor care L-au persecutat pe Însuși Mântuitorul omenirii, ne face un portret fidel al poporului **ales**, din care s-au născut rabinii iudei, talmudiști, persecutori, urători, prigonitori. Numai seminția care are în gena sa, stigmatul urii diabolice contra lui Dumnezeu și a creștinilor teofori e capabilă de uciderea martirilor, de persecuțiile barbare și torturile satanice! Potrivit proorociei, „**toate popoarele au plesnit cu mâinile și au strigat lui Dumnezeu cu glas de bucurie. Că Domnul este preaînalt, înfricoșător, împărat mare peste tot pământul**” (Ps 46, 1-2), fiindcă lor li s-a făcut cunoscut în chip tainic Fiul Unul-Născut venind în trup

ca „**Domn**”, ca Unul Care poruncește ca unor robi virtutea celor ce se țin de porunci prin făptuire; „**Preaînalt**” ca dăruitor al cunoașterii adevărate celor ce se grăbesc din dorința de înțelepciune prin contemplare spre înțelegerea tainelor goală de simboluri; „**înfrișător**” ca Judecător și Răzbunător al încălcărilor; „**Împărat**” ca Unul Care împarte fiecăruia cele pregătite după vrednicie; iar „**mare**” ca Unul Care ce face mai presus de fire prin cele contrarii cele contrare și prin pătimire creează nepătimirea, prin moarte, viața și dăruiește firii cu o putere uimitoare prin lipsurile după trup deprinderile neschimbabile în cele bune. Dar nici așa **poporul cel fără de minte** nu se rușinează și nu încetează să prigonească credința și virtutea, pe care în mod limpede le prigonește din pizmă, ca unul ce a căzut din amândouă și nu știe că a căzut, „schipătând din amândouă gleznele (3 Rg 18, 21) și neputându-se ridica deloc din căderea necredincioșiei sau, ca să spunem mai potrivit, nevrând să facă asta; ca unul ce trădează pururea credința și virtutea de dragul mândriei și al plăcerii, ca un popor apostat și nebun și ca un neam neînvățat. Căci împărțindu-și viața sa întru acestea, apostatul și plinul de fărădelegi își face din una, din mândrie mamă a apostaziei, iar din cealaltă, din plăcere creatoarea urii de oameni, ca atât Dumnezeu, cât și creația să fie ocărate de el: Unul, Dumnezeu fiind disprețuit, iar cealaltă, creația stricată de miasmele întreprinderilor lui.” (Sf. **Maxim Mărturisitorul**, op. cit., p.53-54) Sfântului Dimitrie, Mitropolitul Rostovului, după o rugămintă fierbinte care a durat **19 ani**, Maica Domnului i-a arătat tortura diabolică la care a fost supus Fiul său și Mântuitorul nostru. Viața dezrădăcinată de sensul ei divin – Viața vieții își pierde strălucirea, lumina, adevărul, sensul ei firesc, plămădit de Atotcreator, devenind stârpiciune - iadul insului, care-l ucide atât pe el cât și pe cei ce aparțin Frumosului, Armoniei, Libertății, Adevărului, Iubirii, Sfințeniei. **Tot ce devine Antidivin, Antilogos, Antihristos, Anticreație se întrupează în absurd și nebulie, creind în insul respectiv dispoziții satanice, care ucid frumosul, harul, sacralul creat.** Urătorul de Dumnezeu și de oameni, iubitorul de sine se cufundă într-o izolare egoistă fiindcă se sfâșie launtric. Sensul i se schilodește, sentimentul i se atrofiază, iar rațiunea i se mutilează împrăștiind peste tot foc, ură, venin, spurcăciune și deșertăciune. Sufletul care-L izgonește pe Hristos din inima sa, se schimonosește de ură, făcându-i loc lui Lucifer și nu mai trăiește insul respectiv, ci Lucifer care se lăfăie în inima lui stearpă de iubire. Acel ins L-a omorât pe Hristos și pe tot omul teofor, hristofor, duhofor, mariofor, erou-martir.

Urătorii de Dumnezeu, de hristofori și mariofori sunt inșii cei mai urâți din lume!

Falșii profeți care propăvăduiesc prin egoismul lor, ura, violența, uciderea a tot ce e frumos, divin și sfânt, schilodesc și mutilează fiii seminței lor, transformându-i în antihriști. Paradoxal însă, antihriștii au înlesnit antinomia divină, **Martiriul Hristic, martiriul Mariei, martiriul tuturor teoforilor, întru Învierea Domnului** în care odrăslește învierea noastră ortodoxă.

„Schilodite și mutilate de iubirea de sine, gândurile și simțămintele egoistului nu mai recunosc nici omul, nici pe Dumnezeu, pentru că nu mai ajung la ceea ce este veșnic și la ceea ce este divino-uman. O prăpastie tragică se deschide în gânduri, în simțăminte, în viață: o sfâșiere blestemată în conștiință, în inimă, în suflet, o ruptură ce pustiește, ca în Faust, chipul său de om.” (Sf. Iustin Popovici, *Problema persoanei și a cunoașterii după Sfântul Macarie Egipteanul*, Atena, 1926, p. 12-27) Întru **Martiriul Hristic**, divino-uman, pe **Cruce**, S-au Răstignit în duh, **Sfânta Treime, Maria Maica Domnului** și dreptii omenirii, Cruce care a odrăslit apoi **Învierea Domnului Iisus**, întru care a odrăslit, odrăslește și învierea tuturor hristoforilor și marioforilor ortodocși ai lumii!

Trei CRUCI - „Pe Golgota e-o cruce întreită,/ Ai zice că și crucile sunt trei,/ Așa e pe icoane zugrăvită,/ Așa se scrie-n duhuri chipul ei./ Pe crucea cea din dreapta ținută/ Prin dragostea de Fiul, Maria Maica Lui!/ Și poartă grea în palmele-i sfințite/ Durerea toată a ranelor de cui./ Nu. Mama nu-i sub cruce numai. Iată/ Că sângeră și Ea pe cruce sus./ Zdrobită și cu spini încununată/ Icoana vie a dulcelui Iisus./ Și nu numai o cruce poartă Maica milostivirii/ Ci-n unirea veșnicei iubiri,/ Cu Fiul Ei dumnezeiesc Ea poartă/ În duh durerea-ntregii omeniri./ Și iată-n numele Treimii Sfinte/ Golgota astfel s-a desăvârșit./ A treia cruce, să luăm aminte/ E Crucea neamului iubit.” (Zorica Lațcu-Maica Teodosia, *Poezii*, Ed. Sofia, București-2000) Slăvire Tatălui ceresc, lui Hristos, Duhului Sfânt, Fecioarei Maria și Neamului nostru iubitor de Frumos și de Jertfă! 4 Iunie 2023 + Pogorârea Duhului Sfânt

FILOZOFIA, RELIGIA, ȘTIINȚA ȘI POLITICA (9) - THOMA de AQUINO

„Sufletul se face cunoscut prin faptele sale” – Toma de Aquino
Vavila POPOVICI

THOMA de AQUINO a fost un teolog și filosof care a realizat o vastă sinteză între aristotelism și creștinism. Este, poate, cea mai mare figură a filozofiei scolastice în perioada ei de înflorire a secolului 13, scolastica fiind perioada filozofiei creștine care nu se mai mulțumește cu apologia dogmei – așa cum o făcea filozofia părinților bisericii – ci vrea să fondeze sistematic, rațional, doctrina bisericii. Speculația filozofică, capătă, față de dogma teologică, o independență mai mare, un conținut propriu. Scolastica este un ordin cavaleresc al spiritului care trebuie să cucerească țara sfântă a misterelor dumnezeiești având, ca scut, credința, și ca sabie, rațiunea speculativă. Numele de scolastică vine de la școlarii școlilor mănăstirești în care se predau pe lângă „artele liberale”, științele, dar în special filozofia și teologia. În ce privește teologia, universitățile din Paris, Köln, Oxford au jucat în secolul 13, un rol însemnat. Scolastica este caracterizată prin influența predominantă a aristotelismului, asupra filozofiei creștine. Aristotel fusese mai înainte condamnat de biserică, iar în sec 13 doctrina lui este aceea cu ajutorul căreia se formulează dogma bisericii. Aristotel era de acum bine cunoscut, în special prin intermediul filozofiei arabe, prin comentariile savante ale lui Avicenna și Averroes. Nimeni nu a făcut mai mult pentru fixarea doctrinei bisericii prin aristotelism decât Albert cel Mare și elevul său Toma.

Data nașterii lui Toma de Aquino (ital. *San Tommaso d'Aquino*) nu este cunoscută cu exactitate, se presupune că este 25 ian. 1225, dar se știe că s-a născut într-un castel aproape de Napoli, fiind al șaptelea fiu al contelui Landulf din marea casă feudală Aquino. La vârsta de 5 ani, Toma a fost trimis de tatăl său la mănăstirea benedictină de la Monte Cassino. După nouă ani de studii elementare și-a întrerupt educația atunci când mănăstirea a fost ocupată de trupe în cursul unui conflict dintre papă și împăratul roman-german. A fost trimis la Universitatea din Napoli, unde a studiat cele șapte arte liberale ale gramaticii, logicii, retoricii, aritmeticii, geometriei, muzicii și astronomiei. Și-a început educația în filozofie odată cu studiul „artelor” logicii și astronomiei, timp în care citește tratatele logice ale lui Aristotel și comentariile învățaților ulteriori și este familiarizat cu lucrările științifice și cosmologice ale lui Aristotel, de către un profesor numit Peter din Irlanda. În 1244 Toma devine călugăr dominican, spre marea supărare a familiei, care aștepta cu nerăbdare ca el să ajungă monah și abate benedictin. Tatăl lui Toma murise, însă restul familiei își manifestase supărarea, fapt care i-a determinat pe dominicani să decidă trimiterea lui la

Paris, pentru mai multă siguranță. Pe drum a fost răpit de frații săi mai mari și închis mai mult de un an într-un castel. Câtă vreme a fost închis, Toma a scris două mici tratate de logică formală: un manual de greșeli care pot apărea în exemplele de raționamente standard și un fragment asupra propozițiilor modale.

La câțva timp după ce a fost eliberat din celula sa, Toma a plecat la școala dominicană de la Köln, unde a studiat din 1248 până în 1252 cu Albertus Magnus. Sub influența lui, Toma a învățat să aprecieze geniul enciclopedic al lui Aristotel, ale cărui lucrări complete deveniseră abia cu puțin timp înainte disponibile în traducere latină.

A fost un elev tăcut și meditativ, avea o constituție masivă, era lent în mișcări și imperturbabil de calm; colegii îl tachinau spunându-i „Bou Taciturn” însă erau plini de admirație pentru notițele lui. „*Acest bou taciturn va umple întreaga lume cu mugetul său*”, spusese Albertus.

În 1252 avea 27 de ani, era de doi ani preot, însă prea tânăr conform standardele vremii pentru a începe studiile avansate. Albertus l-a convins pe Magistrul General al dominicanilor de excepționala capacitate a lui Toma, care a fost trimis la Paris spre a obține bacalaureatul canonic și spre a începe să țină cursuri teologice apte de a-l califica pentru titlul de licențiat canonic.

În 1256 a căpătat titlul de Magistru și a preluat catedra de teologie, iar în 1259 a plecat pentru șase ani în Italia. Cea mai importantă realizare a primei părți din acest sejur italian a fost ducerea la bun sfârșit a unei lucrări începute la Paris: „*Summa contra Gentiles*”. Toma a fost luat în slujba papei, ca scriitor de rugăciuni și imnuri. În 1265, după moartea papei Urban, Toma a fost trimis la Roma pentru a deschide o școală dominicană. În 1268 a fost trimis înapoi la catedra pe care o deținuse la Paris.

În timp ce ținea liturgia la 6 decembrie 1273 a avut o experiență misterioasă, pe care unii au interpretat-o drept viziune, iar alții ca o prăbușire mentală, care a pus capăt întregii sale activități de savant. Nu a mai scris sau dictat niciodată nimic, iar când secretarul său l-a îndemnat să-și continue lucrul la *Summa*, a răspuns: „*Nu pot, pentru că tot ceea ce am scris mi se pare că sunt paie*”.

În 1274 a fost convocat să participe la o întrunire, solicitată de papa Grigore al X-lea privind reconcilierea bisericilor greacă și latină; deși cu sănătatea șubredă a pornit în călătorie, însă o rană căpătată accidental la cap l-a forțat să se oprească la castelul nepotei sale,

aproape de Fossanova. După câteva săptămâni a fost transportat la o mănăstire din apropiere, unde a murit la 7 martie 1274. Procesul canonizării lui Toma a fost început de Papa Ioan al XXII-lea în 1316 și a fost sanctificat la data de 21 iulie 1323.

Toma de Aquino a lăsat o operă imensă. Rezumând filozofia tomistă, putem spune că el a admis teza lui Augustin după care Dumnezeu conține în sine toate ideile lucrurilor, El fiind cauza tuturor cauzelor. Sufletul este o formă spirituală, se naște odată cu corpul, dar nu moare odată cu el. Admite supremația puterii spirituale, plecând de la definirea divinității ca ființă necesară. Observă că există lucruri contingente (care se produc printr-o întâmplare, se nasc și pier). Dacă ar presupune, prin absurd, că toate lucrurile sunt contingente, ar ajunge la concluzia că a fost un timp în care nu exista nimic. Or, cum din nimic nu poate proveni decât nimic, iar în prezent există lumea noastră, respinge presupuziția că toate sunt contingente și admite că există o ființă necesară. A admis o dublă cale spre adevăr, una a credinței și alta a rațiunii. Pentru ideea dublului adevăr și pentru o anumită îndreptățire a filozofiei la autonomie și demnitate, tomismul a fost condamnat și interzis (1277), apoi recunoscut, în formă renovată de neotomism, ca filozofie oficială a catolicismului.

Toma este spiritul cel mai sistematic al întregii filozofii medievale. Cele 612 întrebări cu 3000 articole ale *Summei teologice* fixează prin „obiecțiuni” și răspunsuri la obiecțiuni, toate punctele de doctrină care pot intersecta poziția creștină. Toată doctrina este aristotelică. Termenii aristotelici, de materie – formă, putere – act, devin mijloace pentru a fixa, precis, rațional, doctrina bisericii.

Partea primă a *Summei teologice* se ocupă de atributele lui Dumnezeu, partea a doua tratează despre Dumnezeu ca scop și Cristos ca partener al omenirii pe traseul de întoarcere la Dumnezeu, iar partea a treia studiază contextul creștin al acestei reîntoarceri: iubirea divină, istoria și contingența; Dumnezeu este o ființă simplă, eternă, perfectă, infinită și pururea în act. El a creat lumea care are un început și nu are sfârșit.

Prima întrebare care se pune pentru orice filozofie creștină, și care se pune în special pentru filozofia medievală, este cea a raporturilor dintre filozofie și dogma supranaturală a bisericii. Toma stabilește aici o graniță extrem de clară. Procederea rațională a intelectului este o introducere în credință. Adevărurile științei, ale „luminii naturale” formează o treaptă anterioară credinței, tot așa cum natura este o treaptă anterioară a grației. Rațiunea naturală nu duce decât la pragul sfințeniei. Actul de credință este un act al voinței libere și tocmai prin aceasta mai meritoriu. Nu există însă un adevăr dublu; adevărul este unul și același. Tocmai de aceea rațiunea și dogma nu se pot contrazice. Una explică, prin „lumina naturală” ceea ce arată ca revelat. Sunt însă adevăruri pe care rațiunea nu le poate înțelege, de ex. misterul păcatului original, crearea omului prin Logos etc. Nu toți oamenii pot ajunge la adevărurile

intelectului filozofic, de aceea credința este necesară. Pe de altă parte însă, filozofia este necesară teologiei; ea apără adevărurile credinței contra oricărui atac pe cale rațională.

Voi dezvoltă câteva teme esențiale ale lui, cum ar fi **Existența lui Dumnezeu** care poate fi probată pe cale rațională. Demonstrația lui Toma este o demonstrație care urmează de aproape formulele aristotelice: Dumnezeu există fiindcă este „primul motor”; toate lucrurile din lume au o cauză (eficientă) – Dumnezeu; lumea cuprinde existențe contingente (care sunt, dar ar putea să nu fie) și existențe necesare; există o ierarhie a ființelor, de la cele mai imperfecte la cele mai perfecte, cea mai perfectă ființă fiind Dumnezeu; toate lucrurile par a urmări un scop suprem și acesta este Dumnezeu. Trebuie să existe în natură o ființă care să fie primul motor, cauza eficace, necesară prin ea însăși, cu totul perfectă și guvernând orice lucru prin inteligența sa. Toma demonstrează existența lui Dumnezeu prin cinci probe: Prima probă se deduce din mișcarea existentă în lume, a doua din necesitatea primei cauze și înălțuirea cauzelor, deci trebuie admisă o primă cauză – Dumnezeu, a treia se deduce din contingență și din necesitate, și dacă toate lucrurile sunt contingente înseamnă că a fost un timp în care nu exista nimica pe lume și dacă ar fi fost așa, n-ar exista nimica astăzi, fiindcă din nimic nu se poate naște decât nimic, a patra se deduce din gradația ființelor, existând o ființă care este cauza oricărei existențe, a cincea se deduce din guvernarea lumii, existând o ființă inteligentă care conduce și lucrurile lipsite de inteligență, pentru a ajunge și acestea la scopul lor final. Toma admite teza augustiniană după care Dumnezeu conține în sine toate ideile lucrurilor. Orice creatură corespunde ca idee, unei esențe divine. Teza augustiniană este de origine platonice. Pentru Toma ea nu va fi valabilă decât pentru Dumnezeu. Pentru oameni ideile nu sunt decât copii ale lucrurilor din experiență. Dumnezeu este cauza tuturor cauzelor. Răul este imperfecțiunea care aparține creaturii – o lipsă, întrucât creatura nu poate avea perfecțiunea lui Dumnezeu.

Sufletul – altă temă – este „o formă spirituală”, dar cea mai joasă. El se naște odată cu corpul dar nu moare odată cu el. Nemurirea rezultă din caracterul său spiritual. Cunoașterea umană se face cu ajutorul simțurilor. Intelectul la început pasiv, primește impresiile din afară, acestea lăsând în urma lor – imagini. Intelectul este dotat cu putere de abstracție și căruia îi aparține gândirea noțională, superioară. Între intelectul uman și cel divin, există un intelect mai perfect decât al nostru, cel al îngerilor cu ierarhiile lor. Problema intelectului angelic este o problemă frumoasă – pentru gândirea medievală o inteligență contemplativă, mai perfectă ca cea a intelectului uman, mai pură.

Va urma

NATURA ȘI IUBIREA ÎN LIRICA EMINESCIANĂ

Lucia Elena LOCUSTEANU

„Vechii greci spuneau că bărbatul și femeia formau o singură sferă. Zeii, temându-se că o asemenea perfecțiune a formei le-ar putea lua locul, au despicat toate sferile și le-au aruncat pe pământ. De atunci, fiecare jumătate își caută cealaltă jumătate.”

(Mitul Androgenului)

*„Tu trebuia să te cuprinzi
De acel farmec sfânt,
Și noaptea candelă s-aprinzi
Iubirii pe pământ.”*

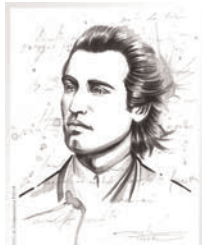
„Iubirea” este „tema originară a oricărei lirici”, susține Hugo Feiedrich[1]. Nu numai pentru acest motiv, dragostea la Eminescu devine un element central al trăirii umane și metafizice, dar și pentru faptul că poetul romantic gândește că iubirea este o experiență umană și cosmică unică și că în ea se află infinitul, că ea este singura în măsură să dea ființei umane un suprem impuls spre creație. Iubirea creatoare apare ca o înaltă aspirație spre totalitate.

Puterea iubirii la Eminescu trezește în conștiință setea de unitate primordială, de abolire a dualului, de reunire a contrariilor, de ieșire din starea de imperfecțiune a condiției umane. În creația eminesciană întâlnim o adevărată istorie a cuplului, cristalizare arhetipală (masculin/feminin; angelic/demonic). Cuplul perfect, modelul de aur, este proiecția ideală care salvează, prin iubire, sterila singurătate a neperechii în contingent.

Ieșirea îndrăgostiților din lumea fenomenală reface puterile magice ale iubirii. Pentru ca să putem constitui diagrama mișcării eroului liric înspre și dinspre acel punct ideal, în lirica erotică eminesciană, fiecare detaliu se cere raportat la cuplu, aspirație de fond.

Cuplul – sub oblăduirea Macrocosmosului – devine „AXIS-MUNDI” – CERCUL/SFERA – stilizare a „Porții Sărutului” lui Brâncuși și ar putea reprezenta primul cerc al mandalei în arhitectura peisajului erotic eminescian. Așa cum cele două jumătăți de cerc – întruchiparea plastică a înseși legilor fundamentale ale existenței – devin expresia tuturor fețelor universalei opoziții, cuplul (amintirea sau metamorfoza lui) ne întâmpină identic de pe fiecare latură a masivelor coloane ale Porții Sărutului, tot așa în erotica eminesciană el și ea, cele două jumătăți de sferă, se regăsesc mereu în cântecul veșnic al dorului

de absolut, de nemurire prin clipa – „ora” de iubire: „Amândoi, ca-ntr-o poveste/ Ei își sunt așa de dragi!” (Povestea codrului). „Și de dragi unul altuia/ Ei din ochi se prăpădesc” (Povestea teiului); „O, priviți-i cum visează visul codrului de fagi!// Mai aproape, mai aproape/ Noi ne-om strânge piept la piept...//” (Povestea codrului); „Ne-om răzima capetele unul de altul/ Și surâzând vom adormi sub înaltul,/ Vechiul salcâm...//” (Sara pe deal)

Cunoscător al Vedelor, al culturii indiene, Eminescu proiectează cuplul într-un mediu protector – al doilea cerc al mandalei – care poate fi: floarea „Flori de tei el are-n păru-i” (Povestea teiului); „Adormi-vom, troieni-va/ Teiul floarea-i peste noi” (Povestea codrului); „Miroase florile-argintii/ Și cad, o dulce ploaie,/ Pe creștetele-a doi copii/ Cu plete lungi, bălaie” (Luceafărul); „Dându-și trestia-ntr-o parte,/ Stă copila lin plecată,/ Trandafiri aruncă roșii/ Peste unda fermecată/ .../ Trandafiri aruncă tineri” (Crăiasa din povești); copacul: teiul, salcâmul, salcia: „Sub șirul lung de mândri tei/ Ședeau doi tineri singuri” (Luceafărul); „Dar prin codri ea pătrunde/ Lângă teiul vechi și sfânt,/ Ce cu flori pân-în pământ/ Un izvor vrăjit ascunde.” (Povestea teiului); barca sau luntrea: „Tresărind în cercuri albe/ El cutremură o barcă// Să sărim în luntrea mică” (Lacul); castelul, odaia, iatacul: „Și pe-a degetelor vârfuri în iatacul tănuț/ Intră...” (Călin - file din poveste); „Și pas cu pas pe urma ei/ Alunecă-n odaie// Ca în camera ta să vin// Am coborât cu-al meu senin” (Luceafărul).

Cel de al doilea cerc al mandalei îi izolează pe îndrăgostiți într-un cerc sacru, de taină. Cadrul muzical învăluitoare îl reprezintă cercul apelor: izvorul: „Iar izvorul, prins în vrajă,/ Răsărea, sunând din valuri/ Sus în codri de pe dealuri/ Luna blândă ține strajă”; (Strofa se reia în finalul poeziei – Povestea teiului; dar cu versuri inversate – ca în Glossă și cu noi semnificații) „Ne-om culca lângă izvorul/ Ce răsare sub un tei” (Povestea codrului); lacul: „Lacul codrilor albastru/ Nuferi galbeni îl încarcă,/ Tresărind în cercuri albe/ El cutremură o barcă” (Lacul); balta: „Luminiș de lângă baltă” (La mijloc de codru des).

Apa sugerează geneza, dar și veșnicia naturii, vieții, iubirii; curgerea apei creează o atmosferă de incantație, de aceea, izvorului i se asociază neconținut farmecul, vraja, magia, visul... iubirea. Izvorul, lacul este al codrului, al pădurii, cadrul general umanizat, simbol al armoniei, al veșniciei. Pădurea este considerată – încă din culturile arhaice – loc sacru, iar în erotica eminesciană este divinizată, atribuindu-i-se și cele mai înalte apelative (atribute) –epitete personificatoare: „Împărat slăvit e codrul// Toate înflorind din mila/ Codrului, Măriei Sale// Hai și noi la Craiul, dragă// O, auzi cum cheam-acum/ Craiul sfatu-l înțelept// Peste albe izvoare/ Luna bate printre ramuri,/ Împrejuru-ne s-adună/ Ale Curții mândre neamuri” (Povestea codrului); „La mijloc de codru-ajunse.” (Făt Frumos din tei).

Aceste prime cercuri ale arhitecturii poeziei erotice eminesciene reprezintă teluricul, în timp ce următoarele – cosmicul. Legătura dintre teluric și cosmic este realizată

de cercul văzduhului, al vântului: „Vom visa un vis ferice,/ Îngâna-ne-vor c-un cânt/ Singuratece izvoare,/ Blânda batere de vânt” (Dorința); „Să plutim cuprinși de farmec/ Sub lumina blândeii lune/ Vântu-n trestii lin foșnească,/ Unduioasa ape sună” (Lacul); dar și cercul norilor: „Nourii curg, raze-a lor șiruri despică,/ Streșine vechi case-n lună ridică” (Sara pe deal). Cer, luceferi, lună, soare, sunt elemente cosmice, care învâluie într-o tandră și tainică îmbrățișare pământul, sunt cercurile mandalei care reprezintă Cosmosul. Cadrul nocturn – predilect iubirii – e luminat de ploaia de stele, de focul veșnic al iubirii: „Sara pe deal buciul sună cu jale,/ Turmele-I urc, stele le scapără-n cale// Luna pe cer trece-așa sfântă și clară// Stelele nasc umezi pe bolta senină” (Sara pe deal); „Când prin crengi s-a fi ivit/ Luna-n noaptea cea de vară,/ Mi-i ținea de subsuară,/ Te-oi ținea de după gât” (Floare albastră).

În evoluția lirismului eminescian, tema erotică e prezentă din primele acorduri poetice: în prima poezie, tipărită în revista Familia lui Iosif Vulcan, De-aș avea, apare setea de iubire și se conturează cuplul, dar și chipul iubitei: „De-aș avea o porumbiță/ Cu chip alb de copiliță,/ Copilită blândișoară// I-aș cânta...”

Într-o primă etapă, iubirea unifică Universul, întinerindu-l, împodobindu-l cu armonii magice. Primăvara și vara erosului eminescian se scaldă în luminile, culorile, apele unei zone de astral superior, într-o grațioasă confuzie cu lumea basmului, în care îndrăgostiții se întâlnesc fie într-un viitor ipotetic: „Ne-om răzima capetele unul de altul/ Și surâzând vom adormi sub înaltul,/ Vechiul salcâm...” (Sara pe deal), fie într-o dublă regăsire, în vârsta de aur a copilăriei: „Hai și noi la Craiul, dragă,/ Și să fim din nou copii,/ Ca norocul și iubirea/ Să ne pară jucării.” (Povestea codrului), sau în vis: „Vom visa un vis ferice/ Îngâna-ne-vor c-un cânt/ Singuratece izvoare/ Blânda batere de vânt...” (Dorința).

Ioana Em. Petrescu consideră că „iubirea apare (în special în idile) ca un rit de reintegrare în pierduta armonie cosmică, de recuperare a stării de „farmec” și a timpului echinoxial. Somnul îndrăgostiților, îngropați sub nămeți de flori de tei, rătăcirea în codri, „pierduți” sau „uitați” de lume, în spațiul marcat de bolți de pădure și-n timpul măsurat de greieri somnoroși (ca-n Scrisoarea IV), lunecarea în bărci fără vâsle pe întinderi acvatice („Să sărim în luntrea mică,/ Îngânați de glas de ape,/ Și să scap din mână cârma,/ Și lopețile să-mi scape”), toate aceste componente ale viziunii redau idilelor semnificația originară de expresii poematice ale inocenței vârstei paradisiace.” „Adormind de armonia/ Codrului bătut de gânduri” ca-n Dorința, descoperind „bolta cea senină” din „codrul cu verdeață” (Floare albastră), visând „visul codrului de fagi” (Povestea codrului), sau rătăcind „Pe cărări cu cotituri/ Unde noaptea se trezește/ Glasul vechilor păduri” (Lasă-ți lumea...), îndrăgostiților le este redată pădurea copilăriei și sfânta limbă a naturii. Ei trăiesc „Amândoi ca-ntr-o poveste” (Povestea codrului), „vrăjiți de farmec”.

Drumul iubirii descurcă labirintul codrilor, conducând spre mijlocul pădurii, ascunsă inimă a lumilor, marcată întotdeauna de prezența acvaticului (izvorul, lacul, balta),

care are și funcția de oglindă a cosmosului, adunând în imagine, deopotrivă, eternul și trecătorul, aștri și zborul, plasând iubirea, ambiguu, între aceste două moduri ale existenței. Elementele naturii dobândesc sensuri cosmice ca în replici: „– Eu sunt un caos, tu o lumină// un cânt”. În primele poezii erotice, Eminescu adoră femeia ca pe un înger, o stea, întrupare a visurilor romantice, raportate la mitologia străveche populară: „– O, cine ești stea ce tremuri în noapte, suflet pierdut între nori?” „Dorul” pentru ființa iubită îl face pe poet s-o cheme în mijlocul naturii, al codrului, simbol al germinației, luminat de razele lunii, care, în miturile vechi, e reprezentat ca o zeiță a vegetației atotștiutoare a sortii pământești a omului: „Vino-n codru la izvorul/ Care tremură pe prund,/ Unde prispa cea de brazde/ Crengi plecate o ascund.” (Dorința).

Taină – iubirea e protejată: „Crengi plecate o ascund”, în timp ce „prispa cea de brazde” ține locul elementului central din arhitectura peisajului erotic eminescian și poate semnifica și înălțarea prin iubire. Verbul la prezentul etern „tremură” creează o imagine motrico-auditiv-vizuală și, totodată, sugerează – prin transfer – (de la om la natură) capacitatea puternică de trăire a sentimentului erotic, natura umanizată devine și personaj liric, reverberând, asemenea ecoului cornului: „Îngânat de glas de ape/ Cânt-un corn cu-nduioșare/ Tot mai tare și mai tare,/ Mai aproape, mai aproape” (Povestea teiului), sau ducând mai departe chemarea și bucuria iubirii: „Se tot duc, se duc mereu,/ Trec în umbră, pier în vale,/ Iară cornul plin de jale/ Sună dulce, sună greu./ Blându-i sunet se împarte/ Peste văi împrăștiat,/ Mai încet, tot mai încet,/ Mai departe, ... mai departe...” (Povestea teiului).

De febrilitatea așteptării e cuprins întreg Universul, natura devenind cutia de rezonanță a sufletului eului îndrăgostit: „Lacul codrilor albastru/ Nuferi galbeni îl încarcă;/ Tresărind în cercuri albe/ El cutremură o barcă” (Lacul). Adâncile semnificații ale familiei lexicale a verbelor „tremură”, „cutremură” le regăsim amplificate și în Luceafărul: „Ea îl privea cu un surâs,/ El tremura-n oglindă// El asculta tremurător,/ Se aprindea mai tare”.

Strofa următoare din Luceafărul îl recomandă, ca și alte multe strofe ca pe un poet vizionar, anticipând idei filozofice ce vor apare mult mai târziu: „Îl vede azi, îl vede mâni,/ Astfel dorința-i gata,/ El iar, privind de săptămâni,/ Îi cade dragă fata.” Interesant e faptul că în versurile citate din Luceafărul, Eminescu, transpune, cu mult înainte de apariția teoriei fenomenologiei husserliene că dragostea e un proces de autosugestie, că trebuie timp și complicitate pentru formarea ei, (Edmund Husserl, n. 8 aprilie 1959 – m. 27 aprilie 1938, filosof austriac, creatorul fenomenologiei moderne). Teora e prezentă și magistral dezvoltată, mai târziu, de Camil Petrescu în romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”.

Va urma

POEZII

Costinel LUNGU

Alee de sentimente

Dalia și-a lăsat corpul
pictat în oglinda din antreu
la plecare și-a pieptănat
sufletul
praful de colonie
„Aer Pozitiv”
se topea în nuanțele dimineții
un milkshake în barul La Noria
trezia simțurile
aleea îi încetinea mersul
pietrele reci își acceptau
strivirea
fără ca ele să dispară
sub greutatea gândurilor ei
care micșorau ziua
îmbrățișând răceala nopții
pietrele și stoicismul lor
așteaptă greutatea altor gânduri

DALIA privește

Pe-o rază de anotimp
Se leagănă un suflet
Moartea nu doare
doare nepăsarea din noi
neputința de a întoarce timpul
Doare glasul născut
din singurătăți târzii
nu poți îndulci convingeri concise
Doare absența unei priviri
în golul rămas ca moștenire
Strigătul cerului
te ridică și te invită să mergi
spre durere
ai ales suferința unei iubiri șifonate

Magia irisului tău
se va opri pe buzele căutătoare
ca un sărut în inima mea
ador prezența ta
Aș vrea să fii
când aparent nu vei mai fi

DALIA cântă

Dimineața dezvelește
zori de rouă
stele fugitive se retrag
pe bolta altor lumi
romantici fără somn
se întâlnesc la povești
în nopți albe

Trei păsări matinale
se ceartă pe verandă
Cafea și croissant la ziar
lumina închide pleoapele
mireasma îndulcește zâmbetul
ridică brațele și cuprinde
caisul în pârgh
și satul încă adormit care
nu se oprește la zenit
fluturi ating palma
„Sunt vers în lumea ta
tril omagiat în codrul
sufletelor care cântă”

Insomnii

Susură-mi o clipă
doar o secundă
din noaptea nesfârșită
Oile-s prea puține
pentru a fi numărate
umerii aplecați
își cerșesc odihna
mintea pare că atârână
de un clopot care plânge
a pulbere de pustiu
Susură-mi Dalia
ochi-mi vor visa frumosul
când tu ești
las timpul să adoarmă
Dacă mă ratacesc
trezește-mă

Aromă de iunie

Când ascultă
melodia nocturnă a mării
Dalia înțelege chemarea
coboară din gânduri
se rup valuri în minutele ei
briza îi aduce parfum de nisip
zâmbetul și-l așează
pe note de harpă
umple abisul din ochii mei
orizontul acoperă sarea
din trăiri paralele
„noaptea plutește necunoscută
stele adorm lângă perna ta
nu totul este vis în lumea mării
de dimineață te văd
la o cafea cu aromă de iunie”

Adevăr

Uneori pulsul zilei
îl ambalează
în hârtie de cadou
unde KISS FM
o ridică
THE SHOW MUST
GO ON
Când se simte
dezamăgită
Dalia
este convinsă
filosofia este
cea mai poetică
minciună
autosugestia ascunsă
într-o pătrăciță
de ciocolată

Două lumi

Dalia s-a prins
de gândurile mele
am luat-o acasă
pereții salonului deschid
porți în preajma ei
Se înțelege de minune
cu Emy
reconciliantă
ne așează față în față
ne îmbrățișează
într-un zâmbet
se retrage în paginile
viselor mele

La ferme les Collettes, de Auguste Renoir

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;
web site: <http://climate.literare.ro>